

จุลสารความมั่นคงศึกษา

มีนาคม 2556

ฉบับที่ 122

หลักการกำหนดใจตนเอง

The Principle of Self-Determination

ณัฐกฤชา เมฆา

เขียน

สุรชาติ บำรุงสุข

บรรณาธิการ

สนับสนุนการพิมพ์โดย
สถาบันการข่าวกรอง
สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

จุลสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 122

หลักการกำหนด ใจตนเอง

พิมพ์ครั้งที่สอง มีนาคม 2556

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

การพิมพ์ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ
เจ้าของ โครงการความมั่นคงศึกษา

ตู้ ปณ. 2030 ปณ. จุฬาลงกรณ์

กรุงเทพฯ 10332

E-mail : newsecproject@yahoo.com

: newsecproject@gmail.com

Website : <http://www.newsecurity.in.th>

โทรศัพท์และโทรสาร 0-2218-7275

บรรณาธิการ รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาว กุลนันทน์ คันธิก

ประจำกองบรรณาธิการ นางสาว นพมาศ ศิริเลิศ

นาย กิตติพศ พุทธิวนิช

ที่ปรึกษา พลเอก วุฒินันท์ ลีลาภูธร

พลเรือเอก ออมเรเทพ ณ บางซื่ง

พลโท ภราดร พัฒนาบุตร

พิมพ์ที่ บริษัท สแควร์ บรีนช์ 93 จำกัด

59, 59/1, 59/2 ช.ปุณณวิถี 30 ถ.สุขุมวิท 101

แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260

โทร. 0-2743-8045 แฟกซ์. 0-2332-5058

หลักการกำหนดใจตนเอง
The Principle of Self - Determination
สารบัญ
Contents

1) กล่าวนำ	1
Introduction	
2) แนวคิดเบื้องต้น	3
Basic Concept	
3) ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดใจตนเอง	7
Self-Determination Theories	
4) วิวัฒนาการ	10
Historical Development	
5) หลักเกณฑ์	16
Aspects	
6) หลักการพื้นฐาน	19
Basic Principles	
7) แนวปฏิบัติ	24
Guidelines	
8) สถานะทางกฎหมาย	29
Legal Status	
9) การกำหนดใจตนเองกับการแบ่งแยกดินแดน	32
Self - Determination and Separatism	
10) สรุป	36
Conclusion	

ภาพปก การขับอาวุชุดกันขึ้นสู้ของชาวไอร์แลนด์ในเดือนกรกฎาคม 1922

หลักการกำหนดใจตนเอง

ปลาawan

สิทธิในการกำหนดใจตนเอง (The Rights of Self-Determination) เป็นแนวคิดที่มีมาตั้งแต่การจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ แต่ปรากฏชัดเจนเป็นรูปธรรมเมื่อมีการนำสิทธิในการกำหนดใจตนเองไปกล่าวไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ ทำให้สิทธิในการกำหนดใจตนเองมีผลบังคับใช้แกร่งต่างๆ ที่เป็นมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติไปด้วย แต่เนื่องจากในตัวกฎบัตรไม่ได้ระบุถึงเนื้อหาสาระของสิทธิในการกำหนดใจตนเองเอาไว้มากนัก ทำให้สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติต้องมีมติต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดใจตนเองอย่างมาเพื่อเป็นการอธิบาย และแสดงให้เห็นถึงสาระสำคัญของสิทธิในการกำหนดใจตนเอง

รายละเอียดและเนื้อหาสาระของสิทธิในการกำหนดใจตนเองปรากฏเป็นครั้งแรกในมติของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ 1514 (XV) ลงวันที่ 14 ธันวาคม 1960 เรื่อง “การให้อิอกราชแก่ดินแดนอาณานิคม” (Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples) โดยมีข้อความที่กำหนดไว้ใน มาตรา 1.1 ของมติที่ 1514 กล่าวว่า “กลุ่มชนทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดใจตนเอง โดยสิทธิดังกล่าวพวกเขามีเสรีภาพในการตัดสินใจในสถานะทางการเมือง และดำเนินการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนเองได้อย่างเสรี” (All peoples have the Right of Self-Determination. By virtue of the right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development.)

ผลของมติที่ 1514 นี้ ทำให้การดำเนินการปลดปล่อยอาณานิคมประสบความสำเร็จ อาณานิคมทั้งหมดต่างได้รับอิสระภาพและได้รับอิอกราช จนทำให้หลักการในเรื่องนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป แต่ต่อมาสิทธิในการกำหนดใจตนเองได้ถูกนำไปใช้ในกรณีอื่นๆ ที่ไม่ใช่การให้อิอกราชแก่ดินแดนอาณานิคมด้วย เช่น

การกล่าวอ้างสิทธิของชนกลุ่มน้อยต่างๆ (Minority groups) ที่ต้องการแยกตัว เองออกเป็นรัฐอิสระ นอกจากนั้นสิทธิในการกำหนดใจตนเองยังถูกใช้ในกรณีสิทธิมนุษยชน เช่น สิทธิของชนพื้นเมืองดังเดิมด้วย

อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิของชนพื้นเมืองดังเดิมนั้น ต่างจากการเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อยอื่นๆ เพราะไม่ได้เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องอิสรภาพและการนำไปสู่การตั้งรัฐใหม่ รวมทั้งไม่ได้เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อช่วงชิงอำนาจจารัฐแต่ประการใด แต่เป็นการเรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจตนเองให้มีอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) ภายใต้บริบทของสิทธิมนุษยชน เพื่อต้องการให้อัตลักษณ์ของตนเองได้รับการยอมรับเป็นหลัก

เนื่องจากชนพื้นเมืองดังเดิมเหล่านี้ยังคงรักษาระบบความคิด ระบบคุณค่า ระบบกฎหมาย และระบบจาริศปฎิบัติไว้อย่างเหนี่ยวแน่นซึ่งแตกต่างไปจากวิธีคิดในระบบสังคมทั่วไปในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ชนพื้นเมืองดังเดิมเหล่านี้จึงถูกขึ้นมาเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจตนเองและความเป็นชนพื้นเมืองดังเดิมเพื่อที่จะปกป้องรักษาที่ดิน แหล่งทรัพยากร และอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตนไว้ ทั้งนี้เป้าหมายสุดท้ายเพื่อการอยู่รอดของพวากษาในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่ได้รับการเคารพและยอมรับในความเป็นชนพื้นเมืองดังเดิมของตน

การเรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจตนเองของชนพื้นเมืองดังเดิมนั้น มีความต้องการพื้นฐานเพื่อที่จะสามารถเข้าไปมีบทบาทหน้าที่ในด้านต่างๆ ที่รัฐบาลกลางผูกขาดใน 3 ด้านด้วยกัน¹ คือ

(1) ความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจ (Economic Autonomy) การพัฒนาจะต้องไม่ใช่สิ่งที่ยัดเยียดจากรัฐ หรือจากทุนต่างชาติ ถึงแม้ว่าการดูแลชั้ดสรรทรัพยากรธรรมชาติและการดูแลเศรษฐกิจในแบบของชนพื้นเมืองดังเดิมดูจะไม่มีเหตุผลในเชิงเศรษฐกิจในสายตาของรัฐ แต่สำหรับเหตุผลในเชิงวัฒนธรรมและในเชิงประวัติศาสตร์ของชนพื้นเมืองดังเดิมแล้ว สิทธิเหล่านี้ก็คือสิทธิพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนที่ควรได้รับการเคารพจากรัฐบาล เพราะเท่าที่ผ่านมา การพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาที่ตัดขาดจากภาคเงี้าของชนพื้นเมืองดังเดิม

(2) ความเป็นอิสระทางการเมือง (Political Autonomy) ชนพื้นเมือง ดังเดิมต้องการการยอมรับในองค์กรของพวกเขา เช่น ให้สามารถใช้กฎหมาย jarit ประเพณีปฏิบัติ (Customary Laws) จัดการกับปัญหาและกิจกรรมของตัวเองได้ ซึ่งเป็นการเรียกร้องให้เปิดพื้นที่ทางการเมืองสำหรับชนพื้นเมืองดังเดิมให้มากขึ้น เพื่อมิให้เกิดการกลืนหรือกล่าวพวกเขาให้เข้ากับคนกลุ่มใหญ่

(3) ความเป็นอิสระทางวัฒนธรรม (Cultural Autonomy) เป็นการเรียกร้องสิทธิที่จะดำรงอยู่ในเชิงวัฒนธรรม jarit ปฏิบัติ ความคิดและความเชื่อ แบบของตัวเอง ตลอดรวมถึงการมีหลักสูตรการเรียนการสอน ที่การพูดถึงเรื่องราวของตัวเอง ไม่ใช่หลักสูตรที่จัดทำโดยรัฐบาลกลางแต่ฝ่ายเดียว

เนื่องจากการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจตนของชนพื้นเมืองดังเดิมนั้นได้รับความสนใจจากสังคมระหว่างประเทศมากขึ้น มีตราสารระหว่างประเทศหลายฉบับออกมารับรองสิทธิของพวกเขา ดังนั้นเนื้อหาของงานวิจัยชิ้นนี้จะเน้นในบริบทของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยนุ่งในการวิเคราะห์ปัญหาและลู่ทางในการอ้างสิทธิในการกำหนดใจตนของชนพื้นเมืองดังเดิมเป็นสำคัญ

|| แนวคิดเบื้องต้น

การกำหนดใจตนของเป็นแนวคิดที่ว่าประชาชนควรมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจเลือกทิศทางทางการเมืองของตนเอง ซึ่งเริ่มต้นขึ้นในศตวรรษที่ 18 จากกระแสชาตินิยมของชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มที่กระจายอยู่ในจักรวรรดิและราชอาณาจักรต่างๆ ในยุโรป และได้พัฒนาจิตสำนึกของความเป็นชาติและประสบภาพจากการเป็นชุมชนทางวัฒนธรรมมาสู่บวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อเรียกร้องสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ตลอดรวมถึงความต้องการที่จะมีรัฐเอกราชสำหรับชุมชนทางการเมืองของตน หรือมิใช่นั้นก็ต้องการทางแยกตัวและดินแดนออกจากรัฐเดิมเพื่อไปรวมตัวกับรัฐข้างเคียงที่นับเป็นพื้นท้องร่วมกัน วัฒนธรรมหรือชาติพันธุ์เดียวกัน

หลักการกำหนดใจตนของที่ว่านี้ไม่ได้กำหนดว่ากลุ่มใดเป็นชาติ กลุ่มใดได้

สิทธิให้มีอำนาจของธิปไตย หรือดินแดนใดเป็นดินแดนที่กลุ่มนั้นๆ ควรเลือกเข้าไปอยู่ด้วย รวมทั้งไม่ใช่เป็นเครื่องแก้ปัญหาข้อขัดแย้งการอ้างสิทธิในดินแดนแต่ประการใด แท้ที่จริงแล้ว หลักการกำหนดใจด้วยตนเอง เป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับการใช้สิทธิเรียกร้องในเรื่องชาตินิยมที่สำคัญ เป็นการให้สิทธิแต่ละชาติในการเป็นรัฐประชาชาติ ในบางกรณีมีผู้แปลว่า “รัฐชาติ” (Nation State) หลักที่ว่านี้โดยตัวเองมีลักษณะเป็นข้อเรียกร้องของกระบวนการกู้เอกราชดังนั้nlักษณะอย่างเป็นทางการของหลักการกำหนดใจตนเอง (The Principle of Self-Determination) ดังกล่าวมีขึ้นตามข้อเรียกร้องของบรรดาขบวนการผู้ต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติและของบรรดารัฐประชาชาติแรกๆ ในศตวรรษที่ 20 จึงมุ่งไปที่กระบวนการการปลดปล่อยอาณานิคม (The Process of Decolonization) แต่หลักดังกล่าวมิได้มีข้อจำกัดและมิได้ห้ามการโต้แย้งในเรื่องของการปกครองอาณานิคมหรืออาณาจักรแต่อย่างใด

แม้จะมีข้อวิจารณ์มากมายเกี่ยวกับความหมายที่คลุมเครือและข้อจำกัดที่เห็นได้ว่ามิได้คำนึงถึงบริบทของการปลดปล่อยอาณานิคมเพียงอย่างเดียว สิทธินี้ยังได้รับการถือปฏิบัติอย่างกว้างขวางโดยกลุ่มนั้นต่างๆ ในการต่อสู้เพื่อสิทธิทางการเมือง นับตั้งแต่การมีสถานะปกครองตนเอง (Autonomous Status) ไปจนถึงการมีเอกราชอย่างสมบูรณ์ (Complete Independence) ในช่วงหลังสงครามเย็น ด้วยเหตุที่ว่าสิทธิการกำหนดใจตนเองนี้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทั้งความมุ่งประสงค์ภายใน (Internal Self-Determination) และความมุ่งประสงค์ภายนอก (External Self-Determination) พร้อมกันไป

ความคิดที่ว่าประชาชนควรมีส่วนในการตัดสินใจเลือกทิศทางการเมืองของตนเอง ได้เริ่มต้นขึ้นในศตวรรษที่ 18 โดยความคิดดังกล่าวได้ถูกนำมาเป็นแนวคิดของหลักการกำหนดใจตนเองที่แพร่หลายในศตวรรษที่ 20 แนวคิดที่เกิดขึ้นในยุโรปและอเมริกานั้นมีรากฐานของแนวคิดที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดใจตนเองของยุโรปตะวันตกและอเมริกานั้นพัฒนามาจากหลักอธิปไตย (Sovereignty) ไม่ถือเรื่องชาติพันธุ์ (Ethnic) ในขณะที่ยุโรปต่อนกลางและยุโรปตะวันออกพัฒนามาจากความเป็นชาตินิยม

(Nationalism) คำนึงถึงเรื่องชาติพันธุ์และวัฒนธรรม (Ethnic and Culture)²

จุดเริ่มต้นของสิทธิในการกำหนดใจตนเองเกิดขึ้นจากประเด็นปัญหาเมื่อครั้งที่เกิดรัฐประชานิติบัญญัติในยุโรป จากความต้องการมีอิสระในการปกครองตนเอง (Autonomy) และการมีรัฐบาลเป็นของตนเอง (Self-Government) เมื่อจักรวรรดิอสเตรีย-ฮังการี เยอรมัน รัสเซีย และออตโตมาน ดำเนินนโยบายสมกลมกลืนกันในทางสังคมมากขึ้น ความต้องการเป็นอิสระของท้องถิ่นก็เพิ่มขึ้นด้วยการกำหนดใจตนเองมักถูกมองว่าเป็นรูปแบบของการอ้างของกลุ่มประชากรที่ต่อต้านการครอบงำของรัฐบาลกลาง³

ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อสหราชอาณาจักรและอเมริกาประกาศสงครามกับฝ่ายอักษะ (เยอรมันและอสเตรีย-ฮังการี) เมื่อวันที่ 6 เมษายน ค.ศ. 1917 ทำให้ประธานาธิบดีวูดโรล์ วิลสันแห่งสหราชอาณาจักรกล่าวเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทางการเมืองระหว่างประเทศในช่วงนั้น ประธานาธิบดีวิลสันเป็นผู้มีความประสงค์ที่จะสร้างสันติภาพขึ้นในโลกตามแนวคิดแบบอเมริกา และแนวคิดทางการเมืองที่ประธานาธิบดีวิลสัน พยายามใช้ในการสร้างสันติภาพขึ้นคือ แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ประธานาธิบดีวิลสันได้กล่าวไว้ว่า สหราชอาณาจักรมีความเชื่อมั่นใน “สิทธิของปวงชนทุกคนในอันที่จะเลือกว่าจะงอกนกดีผู้ใด และในอันที่จะเลือกว่าตนควรจะเป็นอิสระไม่อยู่ในบัญชาของผู้ใด” (“...The right of every people to choose their own allegiance and be free of masters altogether.”)⁴

ต่อมาเมื่อวันที่ 8 มกราคม ค.ศ. 1918 ในขณะที่สังคրามโลกครั้งที่ 1 ใกล้จะสิ้นสุดลง ประธานาธิบดีวิลสันได้แต่งหลักการ 14 ข้อต่อสภาคองเกรส เพื่อเป็นแนวทางในการยุติสงครามโลกครั้งที่ 1 และเสริมสร้างสันติภาพโลก (ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของ The Fourteen Points) หลักการดังกล่าวในข้อที่ 6 ถึงข้อ 13 เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดใจตนเองโดยตรง คือ เป็นหลักการที่สนับสนุนให้ประชาชาติต่างๆ มีสิทธิในการปกครองตนเอง เช่น หลักการให้ประเทศเบลเยียมเป็นอิสระ และให้รัสเซียมีสิทธิในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาการของตนเอง เป็นต้น⁵

เมื่อสังคมโลกครั้งที่ 1 ยุติลง และได้มีการเร่งร้าสันติภาพขึ้นที่กรุงปารีส ประธานาธิบดีวิลสันได้คาดว่าหลักการ 14 ข้อน่าจะได้บรรจุลงไว้ในสันธิสัญญาสันติภาพที่ฝ่ายพันธมิตรจะทำขึ้นกับประเทศฝ่ายผู้แพ้สงครามด้วยอย่างไรก็ตาม ในสันธิสัญญาดังกล่าวมีต่อรองทั้ง 4 ฉบับได้แก่ (1) สันธิสัญญาแวร์ชาysis ระหว่างประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรกับเยอรมนี (2) สันธิสัญญาแซงต์เบร์แมง ระหว่างประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรกับอสเตรีย (3) สันธิสัญญาแฟรงซ์ ระหว่างประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรกับชั่งการี (4) สันธิสัญญายุเนีย ระหว่างประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรกับบัลแกเรีย ต่างไม่ได้คำนึงถึงสิทธิในการกำหนดใจตนเองตามหลัก 14 ข้อของประธานาธิบดีวิลสันแต่อย่างใด ข้อตกลงในสัญญาสันติภาพนั้นส่วนใหญ่เป็นการกำหนดให้ประเทศผู้แพ้สงครามต้องชำระค่าปฏิกรรมสงครามให้แก่ประเทศผู้ชนะสงคราม พร้อมทั้งต้องสูญเสียดินแดนต่าง ๆ และถูกจำกัดกำลังทหารตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ประเทศสัมพันธมิตรผู้ชนะสงครามจะเป็นผู้กำหนดเท่านั้น ดังนั้นจึงเท่ากับว่าหลักการในการกำหนดใจตนเองที่ประธานาธิบดีวิลสันเป็นผู้ผลักดันไม่ได้รับการยอมรับจากเหล่าประเทศผู้ชนะสงคราม⁶

เนื่องจากเยอรมันถูกจำกัดโดยเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ประเทศผู้ชนะสงครามกำหนดไว้ในสันธิสัญญาแวร์ชาysisมากเกินไป และจากการไร้ประสิทธิภาพของสันนิบาตชาติ ทำให้เยอรมันก่ออุprising โอลิมปิกครั้งที่ 2 ขึ้น โดยเยอรมันใช้กำลังทหารบุกเข้าไปในโอลิมปิก เมื่อวันที่ 1 กันยายน ค.ศ. 1939 อันทำให้แนวคิดเรื่องการกำหนดตนใจเองไม่ได้ถูกกล่าวถึงในสังคมระหว่างประเทศในช่วงนั้น แต่หลังจากสังคมโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง หลักการกำหนดใจตนเองได้ถูกพัฒนาไปเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ โดยถูกนำไปกล่าวไว้ในกฎหมายต่อต้านการกระทำการทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) นั้น

ทำให้เกิดแนวคิดใหม่เกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดใจตนเองเกิดขึ้น และมีขอบเขตที่กว้างกว่าการที่จะใช้สิทธิในการกำหนดใจตนเองในการปลดปล่อยอาณิคมอย่างเดียว⁷ เช่น การนำสิทธิในการกำหนดใจตนเองไปใช้ในบริบทของสิทธิมนุษยชนในการที่กลุ่มชนมีสิทธิในการกำหนดใจตนเองเพื่อกำหนดทิศทางการปกครองเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของตนเอง เป็นต้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดใจตนเอง

การกำหนดใจตนเองพัฒนาขึ้นมาจากการทฤษฎีที่แตกต่างกัน 3 ทางคือ ทฤษฎีทางศีลธรรม ทฤษฎีทางการเมือง และทฤษฎีทางกฎหมาย ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) ทฤษฎีทางศีลธรรม

แนวความคิดของสิทธิในการกำหนดใจตนเองกำเนิดมาจากความเข้าใจในลักษณะทางธรรมชาติของมนุษย์ที่สามารถพิจารณาได้จากการคิดอย่างเสรีภาพซึ่งเริ่มปรากฏให้เห็นมาตั้งแต่ยุคแห่งความรู้แจ้ง (Enlightenment) ซึ่งมีแนวคิดว่าบุคคลนั้นสามารถคิดอย่างมีเหตุผลและสามารถมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง แนวคิดดังกล่าวเรียกว่าปรากฏในหลักปรัชญาของ康德 (Kantian Philosophy) ซึ่งบ่อຍครั้งถูกพิจารณาว่าเป็นแหล่งที่มาของความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์และซึ่งให้เห็นถึงคุณค่าของบุคคลที่มีมาตั้งแต่กำเนิด⁸ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าทุก ๆ ทฤษฎีเสรีภาพที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนนั้นไม่จำเป็นที่จะมาจากพื้นฐานสมมติฐานของศักดิ์ศรีของมนุษย์ แต่ความคิดที่ว่าบุคคลเป็นผู้ที่มีความเป็นอิสระและมีความสามารถในการเลือกใช้ริชีที่มีเหตุผลยังคงเป็นพื้นฐานแนวความคิดอิสระของสิทธิในการกำหนดใจตนเอง

2) ทฤษฎีทางการเมือง

การนำเอาแนวคิดเสรีในเรื่องของสิทธิในการกำหนดใจตนเองมาต่อรองนี้จะนำไปสู่แนวคิดที่ว่ารัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้นที่จะได้รับอิสระในการปกครองตนเองตามความสามารถในฐานะรัฐอิสระ การใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญของประชาชนนั้นแสดงออกผ่านทางการกำหนดใจตนเองทางการเมืองใน

ความหมายใน ด้วยเหตุนี้แนวความคิดเสรีเรื่องการกำหนดใจตนจึงเป็นการเชื่อมโยงกับแนวความคิดของการมีส่วนร่วม และอำนาจสูงสุดเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty)⁹ แนวความคิดดังกล่าวมีอิทธิพลต่อทฤษฎีทางการเมืองและstateท่อนให้เห็นในการโต้เถียงเรื่องสิทธิในการกำหนดใจตนเองในฐานะที่เป็นการใช้อำนาจรัฐธรรมนูญของประชาชน อำนาจสูงสุดเป็นของปวงชนและทฤษฎีประชาธิปไตยต่างๆ เมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมาหนึ่งข้อเบตงสิทธิในการกำหนดใจตนเอง มีการขยายเกี่ยวนี้องกับการเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติของรัฐ การยอมรับสิทธิของกลุ่มและการเรียกร้องของชนพื้นเมืองดังเดิม แม้แต่กระทั่งมีการโต้เถียงว่าสิทธิในการกำหนดใจตนเองมาจากส่วนหนึ่งของกฎหมายบังคับเด็ดขาด (jus cogens)¹⁰

3) ทฤษฎีทางกฎหมาย

สิทธิในการกำหนดใจตนเองเป็นหลักการขึ้นพื้นฐานอย่างหนึ่งในกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน¹¹ เป็นพื้นที่สิทธิส่วนบุคคลและสิทธิร่วมกัน (Individual and Collective Right) ในอันที่จะก่อให้เกิดการ “กำหนดอย่างอิสระ (Freely determine) ในเรื่องสถานภาพทางการเมือง (Political Status) และการมีการดำเนินการอย่างเสรีในการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม”¹² หลักการของการกำหนดใจตนเองนั้นโดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการปลดปล่อยอาณานิคม (Decolonization Process) ที่เกิดขึ้นหลังการประกาศใช้กฎหมายสหประชาชาติ ปี ก.ศ. 1945¹³ ซึ่งพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามหลักการของการกำหนดใจตนเองนี้เป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญมากของกฎหมายบังคับนี้ (ดังที่ปรากฏทั้งในารัมภบทและในข้อ 1 ของกฎหมาย)

นอกจากนี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of Justice) ถือว่าสิทธิในการกำหนดใจตนเองนั้นเป็นสิทธิของประชาชนมากกว่าเป็นสิทธิของรัฐบาลต่างๆ แต่เพียงฝ่ายเดียว¹⁴

การศึกษาที่สำคัญของสหประชาชาติเรื่องสิทธิในการกำหนดใจตนเองชี้ว่า ปัจจัยที่ทำให้หมู่ชนที่มีเชื้อชาติเดียวกันมีสิทธิในการกำหนดใจตนเองหรือไม่นั้น ได้แก่ ประวัติความเป็นอิสระหรือการปกครองตนเองที่สามารถพิสูจน์ได้ถึงดินแดนที่มีอยู่จริง (A history of independence or self-rule in an identifiable

territory) วัฒนธรรมจำเพาะ (distinct culture) พร้อมทั้งเจตจำนงและความสามารถในอันที่จะกลับไปสู่การปกครองด้วยตนเอง (a will and capability to regain self-governance)

สิทธิของกลุ่มชนในการกำหนดใจตนเอง ยังคงเป็นหนึ่งในหลักการของกฎหมายระหว่างประเทศที่ล่วงลงมาได้ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 นับตั้งแต่การประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 1776 (The American Declaration of Independence 1776) สนธิสัญญาแวร์ชายส์ ปี ค.ศ. 1919 (The Treaty of Versailles 1919) กฎบัตรสหประชาชาติปี ค.ศ. 1945 (The Charter of the United Nations 1945) ปฏิญญาสามัชชาใหญ่ (สหประชาชาติ) ว่าด้วยการให้อิสรภาพแก่ประเทศอาณานิคมและกลุ่มชน (The General Assembly's Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples 1960) บัญญัติระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพื้นฐานของพลเมืองปี ค.ศ. 1966 (The International Bill of Rights 1966) และปฏิญญาสามัชชาใหญ่ (สหประชาชาติ) ว่าด้วยความสัมพันธ์ฉันท์มิตร ปี ค.ศ. 1970 (The General Assembly's Declaration on Friendly Relations 1970) ล้วนแต่ยืนยันสิทธิในการกำหนดใจตนเองทั้งสิ้น¹⁵

สิทธิในการกำหนดใจตนเองเป็นบรรทัดฐานหนึ่งของกฎหมายบังคับเด็ดขาด (A norm of jus cogens) บรรทัดฐานต่างๆ ของกฎหมายบังคับเด็ดขาดล้วนเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญสูงสุดของกฎหมายระหว่างประเทศที่ต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดนับแต่เวลาที่ได้ตั้งกฎหมายนั้นๆ ขึ้น โดยมิอาจมีกฎหมายใดๆ มาขัดแย้งหรือยกเลิกได้ ทั้งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (The International Court of Justice) และคณะกรรมการด้านสิทธิมนิรันดร์แห่งรัฐอเมริกัน (The Inter-American Commission on Human Rights of the Organization of American States) ได้ออกกฎหมายที่นำไปทางสนับสนุนแนวคิดที่ว่า หลักการกำหนดใจตนเองมีฐานะทางกฎหมายในลักษณะใช้บังคับเป็นการทั่วไป (erga omnes) ด้วยเช่นกัน ซึ่งได้แก่ข้อผูกพันหรือพันธกรณีต่างๆ ในลักษณะใช้บังคับเป็นการทั่วไปไม่ว่าจะเป็นของรัฐใดก็มีผลผูกพัน

ประชาคมระหว่างประเทศ (International community) โดยรวมด้วย (กล่าวคือ) เมื่อกฎเกณฑ์หนึ่งได้มีฐานะใช้บังคับเป็นการทั่วไป (ในประเทศหนึ่ง) ประชาคมระหว่างประเทศส่วนอื่นๆ (ประเทศอื่นๆ) ก็มีหน้าที่ต้องถือปฏิบัติไปด้วยในทุกโอกาสที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการพิจารณาบทวนสถานการณ์ต่างๆ ที่นำมาซึ่งสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ก็มักจะต้องเผชิญกับสิ่งที่เรียกว่า การหลบหลีกทางเมือง (Political avoidance) กล่าวคือหลักการกำหนดใจตนของจะถูกลดทอนความสำคัญลงเหลือเป็นเพียงเครื่องมือในการต่อสู้ประเภททางศิลป์ทางการเมือง (A weapon of political rhetoric) ด้วยเหตุนี้ประชาคมระหว่างประเทศจึงมีได้สำหรับประเทศที่มีสิทธิเรียกร้องตามหลักการกำหนดใจตนเอง ดังนั้น ประชาคอมระหว่างประเทศจึงควรให้ความสนใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่นำมาซึ่งหลักการกำหนดใจตนเองในทางที่ถูกต้องและขอบด้วยกฎหมาย

二 วัฒนาการ

ในประวัติศาสตร์สิทธิในการกำหนดใจตนของปรากฏชื่นในกฎหมายระหว่างประเทศระหว่างสองครั้งที่ 1 ในรัฐธรรมนูญความคิดสองรูปแบบซึ่งสะท้อนจากความแตกต่างของทัศนะวิสัยในการมองโลกของตะวันออกและตะวันตก ในยุโรปตะวันตกแนวความคิดเรื่องสิทธิในการกำหนดใจตนของเกิดมาจากแนวคิดในยุคแห่งความรุ่งเรือง (enlightenment) ในเรื่องอำนาจสูงสุดของปวงชน (ideas of popular sovereignty) และรัฐบาลตัวแทน (representative government) ในยุโรปตะวันออกแนวความคิดเรื่องสิทธิในการกำหนดใจตนของแรกเริ่มมาจากปรากฏการณ์ลัทธิชาตินิยม (Nationalism) จากผลดังกล่าวแนวความคิดของยุโรปตะวันตกจึงเชื่อมโยงในเรื่องของชนกลุ่มน้อยและปัจจัยทางวัฒนธรรมน้อยกว่าของยุโรปและยุโรปตะวันออก แนวความคิดทั้งสองรูปแบบถูกนำเสนอผ่านโดยบุคคลสำคัญสองท่านในขณะนั้นคือ เลนินและวีลสัน¹⁶

แนวความคิดแรกและมีลักษณะของความคิดเห็นที่รุนแรงมากกว่า (more radical) ได้แก่ แนวความคิดเรื่องสิทธิในการกำหนดใจตนของ ที่ถูกให้คำ

จำกัดความโดยเลนิน ซึ่งเข้าใจสิทธิ์ดังกล่าวในฐานะเงื่อนไขแรกของสันติภาพในโลก และมีความต้องการที่จะนำแนวคิดนี้ไปใช้กับประชาชนทั้งหมดซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายนิคม แนวความคิดที่สองในเรื่องสิทธิ์ในการกำหนดใจตนของลูกให้คำจำกัดความโดยวูดโอล์ วิลสัน ซึ่งมีความต้องการที่จะนำหลักการดังกล่าวไปใช้กับประชาชนทั้งหมดโดยไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในสภาพอาณานิคมเท่านั้น

ในระยะแรกแนวความคิดในเรื่องสิทธิ์ในการกำหนดใจตนของวิลสัน ได้รับความนิยมมากกว่าแนวคิดของเลนิน แต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แนวความคิดที่มีลักษณะรุนแรงของเลนินกล้ายมาเป็นความเข้าใจที่ยอมรับกันในเรื่องสิทธิ์ในการกำหนดใจตนเอง¹⁷ โดยการแบ่งออกระหว่างสองความคิดในการนำไปสู่สิทธิ์ในการกำหนดใจตนของลูกนำเสนอด้วยสหภาพโซเวียตด้านหนึ่ง และโดยฝ่ายตะวันตกอีกด้านหนึ่ง

โดยสหภาพโซเวียตนั้นมีแนวความคิดที่ท้าทายอำนาจอาณานิคม แต่ฝ่ายตะวันตกนั้นต้องการรักษาอาณานิคมของพวากษา การเชื่อมต่อ กันของสิทธิ์ในการกำหนดใจตนเองในยุคต่อมา รวมถึงในบทบัญญัติเรื่องสิทธิ์ในการกำหนดใจตนเองในกฎหมายสหประชาชาติ¹⁸ ได้บัญญัติขึ้นโดยการประนีประนอมระหว่างสองแนวคิดที่มีแนวความคิดแตกต่างกัน¹⁹

จุดประสงค์หลักอย่างหนึ่งของกฎหมายสหประชาชาตินั้นคือการพัฒนาอย่างมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่อ้างความเคารพในสิทธิ์เท่าเทียมกันและหลักการกำหนดใจตนเอง²⁰ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีเนื้อหาของสิทธิ์ในการกำหนดใจตนเองที่คลุมเครือ เนื่องจากต้องการทำให้เกิดความลงรอยกันระหว่างสองแนวคิด ดังกล่าว การบัญญัติก่อนหน้าหลักการกำหนดใจตนเองรวมถึงภาษาที่ใช้ในกฎหมาย จึงยังคงคลุมเครือด้วยเหตุผลบางประการ และถึงแม้ว่าหลักในการกำหนดใจด้วยตนเองจะปรากฏในกฎหมายสหประชาชาติ แต่ก็มักจะถูกพิจารณาว่าเป็นหลักการทางการเมืองมากกว่าเป็นสิทธิทางกฎหมาย

นอกจากนี้ หลักการกำหนดใจตนเองได้รับการยอมรับในเรื่องอาณานิคม ว่าเป็นกฎหมายจาตุรัสเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ และสำหรับในกรณีอื่นๆ ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ คือมีความพยายามที่จะหาคำจำกัดความและข้อกำหนดรายตัวใน

การนำหลักสิทธิ์ในการกำหนดใจตนเองไปใช้ในแต่ละกรณี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) หลักการกำหนดใจตนเองในกฎบัตรแอตแลนติก

ในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 แนวคิดในเรื่องการกำหนดใจตนเองได้ถูกนำไปกล่าวไว้ในกฎบัตรแอตแลนติก (The Atlantic Charter) ซึ่งทำขึ้นระหว่างประธานาธิบดีแฟรงก์ลิน ดี. รูสเวลต์ แห่งสหรัฐอเมริกากับนายกรัฐมนตรีเชอร์วินสตัน เชอร์ชิล แห่งอังกฤษ บนเรือรบอํอกัสตาของสหรัฐอเมริกา ในบริเวณตอนเหนือของมหาสมุทรแอตแลนติก เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม ค.ศ. 1941 ข้อความในกฎบัตรดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ์การกำหนดใจด้วยตนเองปรากฏอยู่ในข้อ 2 และ ข้อ 3 ของกฎบัตรดังกล่าว คือ²¹

“ข้อ 2. ประเทศทั้งสองไม่ประณานะเห็นการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตและดินแดนใด ๆ โดยบัดต่อเจตจำนงอันเสรีของประชาชนที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 3. ประเทศทั้งสองจะเคารพสิทธิ์ของบรรดาประชาชนทั้งปวงในอันที่จะเลือกรัฐบาลแบบใด ๆ ก็ได้ และประณานาที่จะให้ประชาชนทั้งมวลได้อำนาจอธิปไตยที่ถูกயั่งชิงกลับคืนมา”

ภายหลังจากกฎบัตรแอตแลนติกประกาศขึ้นแล้ว แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิ์ในการกำหนดใจตนเองได้ถูกกำหนดอีกครั้งในกฎบัตรสหประชาติ ซึ่งในกฎบัตรสหประชาตินี้เป็นครั้งแรกที่คำว่า “สิทธิ์ในการกำหนดใจตนเอง” ได้ถูกกล่าวถึงโดยตรง

2) หลักการกำหนดใจตนเองในมติสมัชชาใหญ่สหประชาติ

หลักการกำหนดใจตนเองได้รับการผลักดันโดยกลุ่มประเทศโลกที่สามประเทศคอมมิวนิสต์ และรวมไปถึงประเทศไทยด้วย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบอาณา尼คม ดังมีรายละเอียดจากมติที่สำคัญคือ

มติที่ 637 (VII) 1952

“Call upon member of UN to recognize and promote the relationship of the right of self-determination of the people of the non-self government and trust territories who are under their administration.”

มตินี้ได้กล่าวไว้ นานาประเทศให้การสนับสนุนประชาชนที่อยู่ในดินแดนที่ไม่มีการปกครองตนเองและประเทศที่อยู่ภายใต้ภาวะทรัศติ ซึ่งปัญหาต่อมาคือว่า จะรู้ได้อย่างไรว่ากรณีใดเป็นประเด็นของการไม่มีการปกครองตนเอง ดังนั้นต่อมา จึงพิจารณาตามมติที่ 334 (IV) 1949 ซึ่งให้เป็นหน้าที่ของสมัชชาใหญ่ในการแสดงความเห็นในหลักการ และได้ออกมติที่ 567 (VI) 1952, 648 (VII) 1952, 752 (VIII) 1953 โดยกำหนดปัจจัยว่าอย่างไรจึงเป็นการปกครองตนเองที่เต็มรูปแบบ (Full Self-Government)

ก้าวสำคัญที่สุดในการยอมรับสิทธิในการกำหนดใจตนเองในฐานะสิทธิทางกฎหมายในกฎหมายระหว่างประเทศ²² เกิดขึ้นในบริบทของอาณานิคม เมื่อปฏิญญาการให้เอกราชแห่งดินแดนอาณานิคม (Declaration on the Granting of Independence to Colonial People) มติที่ 1514 (xv) ได้รับการเห็นชอบโดยสหประชาชาติในปี 1960²³ ปฏิญญาล่าว่าปวงชนทุกคนมีสิทธิในการกำหนดใจตนเองและโดยสิทธินั้นพากเพียรมีอิสรภาพในการตัดสินใจเลือกสถานะทางการเมืองและอิสรภาพในการตัดสินใจในเรื่องการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม²⁴ ถึงกระนั้นก็ได้ เนื้อหาของสิทธิยังคงคลุมเครือและยากที่จะเข้าใจ เพราะในขณะที่ด้านหนึ่งเป็นการจัดให้มีสิทธิในการกำหนดใจตนเอง แต่ในอีกด้านหนึ่งก็จำกัดสิทธิดังกล่าวโดยให้ความสำคัญในหลักบูรณาการแห่งดินแดน ต่อมาสิทธิในการกำหนดใจตนเองถูกร่วมเข้าไปในปฏิญญาว่าด้วยหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์มิตรและความร่วมมือระหว่างประเทศ (Declaration on Principle of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States) ในระยะเวลาต่อมาได้รับการสนับสนุนโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติมติที่ 2625 (xxv) ในปี 1970 ที่ซึ่งจัดให้มีความชัดเจนของพันธะข้อผูกพันของรัฐทั้งหลายภายใต้บทบัญญัติของสหประชาชาติ สถาดคล่องกับปฏิญญาดังกล่าว หลักความเท่าเทียมกันและสิทธิในการกำหนดใจตนเองตามที่ปรากฏในกฎหมายบัตรสหประชาชาติ ซึ่งประกอบด้วยสิทธิของกลุ่มนหงหงายที่จะมีอิสรภาพในการตัดสินใจ โดยปราศจากการแทรกแซงภายนอก เพื่อก่อให้เกิดสถานะทางการเมืองและการดำเนินการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

สังคม และวัฒนธรรมของตนเอง และยังกำหนดหน้าที่ให้ทุกรัฐมีการพิสิทธิ์ดังกล่าว ด้วย²⁵ สิทธิในการกำหนดใจตนเองยังถูกตีความให้สอดคล้องกับหลักอื่นๆ ในกฎหมายระหว่างประเทศโดยการแสดงออกตามปฏิญญาไว้ว่าด้วยหลักการทำงานกฎหมายระหว่างประเทศ (Declaration on Principles of International Law) หลักการเหล่านี้เป็นหลักของผลประโยชน์ทั่วไปของประชาคมระหว่างประเทศ เพื่อที่จะดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ตลอดรวมถึงหลักนูรณะภาพแห่งดินแดนและหลักในการรักษาขอบเขตดินแดนอาณาจักร (Uti Possidetis Juris)²⁶

อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า หลักนูรณะภาพแห่งดินแดน ก่อให้เกิดข้อจำกัดต่อสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ในฐานะที่ไม่อนุญาตให้กระทำการใดที่ซึ่งจะตัดออกเป็นส่วนหรือทำให้เสียหายไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนในนูรณะภาพแห่งดินแดนหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศไทย (Unity of Sovereign) และรัฐอิสระ (Independent States)

ดังนั้น แม้หลักของ Uti Possidetis Juris ก่อให้เกิดการจำกัดในสิทธิในการกำหนดใจตนเองในความพยายามให้ได้มาซึ่งอิสระจากอำนาจอาณาจักรและ การแบ่งแยกดินแดน แต่หลักดังกล่าวส่วนและมีผลในเขตดินแดนอาณาจักร นั้นหลักนี้จึงใช้ในการต่อสู้เพื่อปกป้องพวกราษฎรจากความรุนแรงที่ไม่เหมาะสมต่อสิทธิมนุษยชน สิทธิในการกำหนดใจตนเองจะต้องใช้ภายในดินแดนของรัฐที่ดำรงอยู่²⁷

กล่าวโดยสรุปก็คือ กฎหมายระหว่างประเทศให้สิทธิในการแบ่งแยกดินแดนในบริบทของดินแดนอาณาจักร นอกเหนือจากบริบทนี้และรวมถึงกลุ่มที่ไม่มีทางเลือกอื่นในการแยกดินแดนเพื่อปกป้องพวกราษฎรจากความรุนแรงที่ไม่เหมาะสมต่อสิทธิมนุษยชน สิทธิในการกำหนดใจตนเองจะต้องใช้ภายในดินแดนของรัฐที่ดำรงอยู่²⁸

3) หลักการกำหนดใจตนเองกับปัญหาสิทธิมนุษยชน

แม้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนจะเป็นเรื่องของปรัชญาที่มีความเป็นมาที่ยาวนาน แต่เรื่องของการเคลื่อนไหวทางด้านสิทธิมนุษยชนได้เริ่มมาจากการต่อตับในความโหดร้ายของสังคมโลกครั้งที่ 2 โดยสันนิบาตชาติได้จัดให้มีการรับ

ร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้น (Universal Declaration of Human Rights) ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่จะต้องคำนึงเมื่อมีการโถด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน คือ การที่สิทธิมนุษยชนได้กล่าวมาเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศนั้น เกิดขึ้นจากเหตุการณ์เฉพาะทางประวัติศาสตร์ การเมือง และโครงสร้างเกี่ยวกับ ความนึกคิด ดังนั้นสิทธิในการกำหนดใจตนเองจึงเป็นการแสดงออกที่ได้รับการ ยอมรับในฐานะสิทธิมนุษยชน สิทธิดังกล่าวจึงได้ถูกบรรจุไว้ในกติกาสิทธิมนุษยชน ระหว่างประเทศ 2 ฉบับได้แก่ กติกาว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม (ICESCR) ที่มีผลบังคับในปี 1976 และก่อให้เกิดข้อผูกพันทางกฎหมายสิทธิ มนุษยชนที่มีพื้นฐานมาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สิทธิในการ กำหนดใจตนเองในข้อ 1 ของ ICCPR และ ICESCR²⁹ เจาะจงสิทธิในฐานที่ ควรเคารพและตระหนักรู้ด้วยความเข้าใจด้วยความซื่อสัตย์³⁰ อย่างไรก็ได้เนื้อหา ของสิทธิในการกำหนดใจตนเองยังคงไม่ยุติ และก่อให้เกิดช่องว่างในการตีความ หลักการกำหนดใจตนเองในฐานที่เป็นสิทธิมนุษยชนนั้น จำต้องทำให้เกิดความ สมดุลกัน เนื่องจากความต้องการที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของสังคม และความ ชัดเจนในตัวของกฎหมาย

ฉะนั้นสิ่งที่จะต้องคำนึงในกรณีนี้คือ ประการแรก สิทธิมนุษยชนจะต้อง ตีความในบริบทที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในปัจจุบัน ประการที่สอง การจำกัดสิทธิ มนุษยชนใด ๆ จะต้องเพื่อการคุ้มครองสิทธิอื่นอีกด้วย หรือเพื่อเป็นการคุ้มครอง ผลประโยชน์ทั่วไปของสังคม ประการที่สาม การจำกัดสิทธิมนุษยชนใด ๆ จะต้อง กระทำอย่างระมัดระวัง รัดกุม และในบริบทของสภากาชาดพิเศษ และสุดท้าย เหยียดของความรุนแรงทางสิทธิมนุษยชนนั้นจะต้องได้รับความคุ้มครองในการอ้าง สิทธิของตน³¹

นอกจากนี้คณะกรรมการธิการสิทธิมนุษยชน ซึ่งจัดทำกติกาว่าด้วยสิทธิ พลเมือง และสิทธิทางการเมือง ได้ให้คำจำกัดความสิทธิในการกำหนดใจตนเองว่า

“เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการรับรองและติดตามสิทธิมนุษยชนของ ปัจจุบันที่มีประสิทธิภาพและสำหรับการสนับสนุนตลอดจนส่งเสริมสิทธิเหล่านั้น

ด้วยเหตุผลที่ว่า รัฐต่างๆ จะให้ความเคารพในสิทธิในการกำหนดใจตนเองในบทบัญญัติของข้อที่ 1 ของทั้งสองกดิกาก่อนสิทธิอื่นๆ ในบทบัญญัติทั้งหลายของทั้งสองกดิกา”³²

ดังนั้นความพยายามที่จะทำให้สิทธิในการกำหนดใจตนเองนั้นมีความหมาย และการใช้ที่ชัดเจน จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องพิจารณาสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ในฐานะของสิทธิมนุษยชน

ปัญหานี้ซึ่งต้องเผชิญเมื่อมีการพิจารณาสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ในฐานะสิทธิมนุษยชนคือ การให้ความสำคัญในสิทธิปัจเจกชนในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ แต่ไม่ยอมรับคุณค่าของสิทธิกลุ่มในการให้เหตุผลของสิทธิในการกำหนดใจตนเองเพื่อ “กลุ่มนัทั้งปวง (all peoples)” ของความในข้อ 1 ของกดิการะหว่างประเทศทั้งสองฉบับ สภาพเช่นนี้ทำให้เกิดคำถามข้อหนึ่ง เกี่ยวกับการใช้สิทธิในการกำหนดใจตนเองว่า ควรควรถูกพิจารณาให้เป็น “หมู่ชน ที่มีเชื้อชาติเดียวกัน” (a peoples) และเป็นผู้ที่ควรได้รับสิทธินี้³³

หลักเกณฑ์

เนื้อหาและลักษณะทางธรรมชาติของสิทธิในการกำหนดใจตนเองนั้น กฎหมายระหว่างประเทศสนับสนุนว่า สิทธิในการกำหนดใจตนเองของหมู่ชนหนึ่ง (a people) ประกอบด้วยสิทธิทั้งภายในและภายนอก ได้แก่

1) สิทธิในการกำหนดใจตนเองภายใน (Internal self-determination) ซึ่งได้แก่ การบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ภายใต้กรอบของรัฐที่ดำรงอยู่ของหมู่ชนนั้น ดังนั้นสิทธิในการกำหนดใจตนเองจึงครอบคลุมหลักเกณฑ์ 4 ประการอันได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งเกณฑ์แต่ละด้านนั้นมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดและแยกออกจากกันไม่ได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- เกณฑ์การเมือง (The political aspects) เกี่ยวข้องอย่างมากกับแนวคิดที่ว่า สิทธิในการกำหนดใจตนเองประกอบด้วยความสามารถของกลุ่มในการกำหนดชะตากรรมทางการเมืองของกลุ่มโดยผ่านวิธีทางประชาธิปไตย เมื่อ

เป็นเช่นนี้ คำจำกัดความของสิทธิในการกำหนดใจตนเอง จึงประกอบด้วยสิทธิของหมู่ชนหนึ่ง (a people) ที่รวมตัวขึ้นในเขตพื้นที่ที่มีการจัดตั้งขึ้น เพื่อกำหนด ชะตากรรมทางการเมืองของตนเองในวิถีทางของประชาธิปไตย หรือสิทธิของประชาชน (people) ที่อาศัยอยู่ในรัฐที่เป็นเอกสารและอธิปไตย ในการเลือกรัฐบาลของตนอย่างอิสระ เพื่อก่อตั้งสถาบันที่ทำหน้าเป็นตัวแทน และเพื่อเลือกผู้แทนของตนผ่านกระบวนการอิสระโดยมีเสรีภาพในการเลือกผู้สมควรรับเลือกตั้งหรือพระคติฯ เป็นครั้งคราว และรวมถึงสิทธิของประชารุกส่วนในการเมืองที่ต้นอาศัยอยู่ ต่อโครงสร้างของสถาบันและการเมืองของระบบที่ตนอาศัยอยู่

- เกณฑ์ด้านเศรษฐกิจ (The economic aspects) ของสิทธิในการกำหนดใจตนเอง เป็นประเด็นแรกของการแสดงออกของสิทธิของกลุ่มชนทั้งปวงในการตัดสินใจในเสรีภาพ และอำนาจอธิปไตย ระบบเศรษฐกิจหรือระบบการปกครองที่พวกเขารักษาอยู่ นอกจากนี้ จากมุมมองทางด้านเศรษฐกิจ สิทธิ ดังกล่าวยังเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติอย่างถาวร

- เกณฑ์ด้านสังคม (The social aspects) เกี่ยวกับแนวคิดที่ว่า ประชาชนทุกคนมีสิทธิเลือกและกำหนดระบบสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ประเด็นหลังนี้ เกี่ยวกับการส่งเสริมความยุติธรรมในสังคมที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิได้รับ และมีความหมายที่กว้างขึ้นคือ การใช้สิทธิทางสังคมอย่างมีประสิทธิผลโดยไม่มีการเดือกดูปฏิบัติ

- เกณฑ์ด้านวัฒนธรรม (The cultural aspects) เกี่ยวกับการสร้างระบอบหรือระบบวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดรากรฐานที่สำคัญอย่างยิ่งของสิทธิในการกำหนดใจตนเองของกลุ่มชนทั้งปวง เกณฑ์ดังกล่าวยอมรับสิทธิในการมีใช้ และเพิ่มพูนรดกทางวัฒนธรรม ตลอดจนการยืนยันสิทธิของสมาชิกทุกคนของกลุ่มในการศึกษาและวัฒนธรรม

2) สิทธิในการกำหนดใจตนเองภายนอก (External self-determination) เกิดขึ้นในกรณีที่สุดเมื่อกลุ่มชนไม่สามารถใช้สิทธิในการกำหนดใจภายในได้ และภายใต้สถานการณ์ที่มีการควบคุมอย่างเข้มงวดอย่างไรก็ตามการใช้สิทธิในการกำหนดใจภายนอกนั้น ไม่จำต้องเกี่ยวข้องกับการ

แยกตัวเสนอไป และมีอภิมิตรหนึ่งซึ่งได้รับการรับรองจากกฎหมายระหว่างประเทศในการผลักดันการแทรกแซงโดยกองกำลังอาวุธจากภายนอก (foreign armed intervention) และยึดครองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (occupation) ดังตัวอย่างของประเทศไทยกัมพูชา ที่มีมติสหประชาชาติหลายฉบับอนุมัติการใช้สิทธิในการกำหนดใจตนเองภายใต้การบังคับของกองกำลังออกไป

กรณีกัมพูชา ผลจากการที่เวียดนามได้เข้ามาแทรกแซงวิกฤตการณ์ทางการเมืองและยึดครองดินแดนกัมพูชา และการยึดครองทางทหารได้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการสู้รบทั้งสองฝ่ายเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงและสันติภาพระหว่างประเทศ ผลของการสู้รบและความไม่มีเสถียรภาพ ได้มีบันบังคับให้ชาวกัมพูชาหลบหนีมาอยู่ไทยมากขึ้น³⁴ จำนวนประชากรในกัมพูชาได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก อันเป็นผลจากการยึดครองของต่างชาติ ทำให้นานาชาติจำเป็นต้องหาทางออก ด้วยการให้กองกำลังต่างชาติทั้งหมดถอนตัวออกจากกัมพูชาและเคารพต่ออธิปไตย เอกราช บูรณาพาทางอาณาเขต รวมถึงสิทธิในการกำหนดใจตนเองที่จะเป็นอิสระของชาวกัมพูชา และปราศจากการแทรกแซงของต่างชาติโดยอ้างถึงมติที่ให้กองกำลังต่างชาติถอนจากกัมพูชา และเจตนารณ์ของทุกรัฐในการไม่เข้าแทรกแซงกิจกรรมภายในกัมพูชา³⁵

การตั้งข้อสังเกตในคำตัดสินของ ECOSOC ที่ 1986/146 เมื่อวันที่ 23 พ.ค. 1986 ในสิทธิของปวงชนในการกำหนดใจตนเองภายใต้การครอบงำของจ้าวอา瞞นิคมหรือต่างชาติ หรือการยึดครองของต่างชาติ โดยมติดังกล่าวต้องการเรียกร้องให้นำสันติภาพกลับมาสู่ເອເຊີຍາຄເນຍ ແລະຄື່ອງວ່າເປັນຄວາມຈຳເປັນຮັງດ່ວນສໍາຫັນປະຊາມระหว่างประเทศไทยในการหาทางออกทางการเมืองที่ເປັນການສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈໃນປັ້ງກັນພູ້າ ຈຶ່ງຈະຊ່ວຍໄຫ້ມີກາຣຄອນກອງກຳລັງຕ່າງໝາດ ແລະໄທກາເຄານພິບຕ່າງໝາດ ເພື່ອກຳໄຟໄຟໄໝໃດຂອງກັນພູ້າ ຮວມถึงສີຫີຂອງຈາກກັນພູ້າໃນການກຳຫັນໃຈຕົນເອງຈາກກາຣແກຣມແຫ່ງຂອງຕ່າງໝາດ ອັນເປັນກາຣຢືນຢັນໃນຫລັກກາຮໍສໍາຫັນທຸກຮັ້ງທີ່ຈະຕ້ອງຢືດຄື່ອງຍ່າງເຄື່ອງຄົດຕ່ອງກູບຕຽບສໍາຫັນກັນພູ້າທີ່ເຮັດວຽກໃຫ້ເຄານພິບຕ່າງໝາດ ແລະບູຮັນປະຊາມອານາເບີຕອງທຸກຮັ້ງ ອີກທັງຈະຕ້ອງໄມ້ມີກາຣແກຣມແຫ່ງ

กิจกรรมภายใน และไม่ใช่กำลังหรือคุกคามกระบวนการระงับข้อพิพาท

คำกล่าวของประธานาธิบดีเรแกนในการประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ สมัยที่ 43 ที่นิวยอร์ก เมื่อวันที่ 26 ก.ย. 1988 มีว่า “ท่านเลขาฯสหประชาชาติ มีความหวังใหม่สำหรับกัมพูชา ชาติซึ่งเรากำลังหาอิสรภาพและเอกราชให้กับพาก เขาเมื่อก่อนกับที่เรากำลังหาให้กับอฟกานิสถาน และเราต้องการให้เวียดนามถอน ทหาร (ออกไปจากกัมพูชา) ...” และในการนี้สหประชาชาติมีมติออกมามากมาย โดยได้รับการยอมรับจาก 116 รัฐภาคีให้เวียดนามยุติการยึดครองกัมพูชา และถอนกำลังทหารออกจากประเทศ รวมถึงรับรองการมีสิทธิในการกำหนด ใจตนเองของกัมพูชา

จากการณ์ที่เกิดขึ้นเห็นได้ว่า การที่เวียดนามยังคงกองกำลังทหารของ ตนเอง และมีการแทรกแซงทางการเมืองในกัมพูชานั้น ถือเป็นการกระทำที่ขัดต่อ หลักนูรณะภาพแห่งดินแดนอย่างชัดเจน ดังนั้นจากกรณีนี้ กัมพูชาเองย่อมมีสิทธิที่ จะใช้หลักการกำหนดใจตนเองภายใต้กฎหมายโลก เพื่อผลักดันเวียดนามออกจากประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งความมีอิสรภาพและสิทธิในการปกครองของตน และสิทธิในการรักษา เอกราช และอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ การมีสิทธิที่จะไม่ถูกแทรกแซงใน ดินแดน สิทธิในประเทศชาติ สิทธิในการมีรัฐบาลที่มีอำนาจปกครองเป็นของตนเอง และสิทธิที่จะติดต่อกันนานาประเทศอย่างเสรี

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของกฎหมายและการนำไปปฏิบัติของสิทธิในการกำหนดใจตนเอง สหประชาชาติเองไม่ได้แยกความแตกต่างของกฎหมายที่ ภายในและภายนอกของสิทธิไว้ แต่ความแตกต่างดังกล่าวปรากฏขึ้นจากข้อ โต้แย้งทางการเมืองและข้อเขียนของนักวิชาการ³⁶

หลักการพื้นฐาน

หลังจากสังเวยโโลกรั้งที่ 2 สถานะของหลักการกำหนดใจตนเอง ได้เปลี่ยนไป โดยหลักการนี้ได้ถูกบรรจุไว้ในตราสารระหว่างประเทศที่สำคัญๆ ซึ่งรวมถึงกฎหมายตราชະชนเผ่า และอนุสัญญาฯด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนระหว่าง ประเทศ มติ (Resolution) ของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในหลายกรณี

และในคดีที่เกิดขึ้นสู่การพิจารณาของศาลโลก หลักการกำหนดใจตนเองจึงได้ พัฒนาจากแนวคิดทางการเมืองมาเป็นสิทธิทางกฎหมาย

สถานการณ์หลังยุคการปลดปล่อยอาณานิคมจนถึงปัจจุบัน การกำหนดใจตนเองที่ถือว่าเป็นสิทธิตามกฎหมายจะใช้เฉพาะกับอาณาเขตดินแดนที่ไม่มีการ ปกครองโดยรัฐเท่านั้น ส่วนอาณาเขตดินแดนที่มีการปกครองโดยรัฐนั้น กลุ่ม ต่างๆ ที่ได้รับการให้สิทธิกำหนดใจตนเองจะมีขึ้นได้ต่อเมื่อกฎหมายภายในของ ประเทศได้กำหนดไว้เท่านั้น กลุ่มต่างๆ ดังกล่าววนั้นจะไม่ได้รับการให้สิทธิกำหนด ใจตนเองโดยอาศัยกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้มีสถานะทางการเมืองที่มากขึ้น รวมทั้งการแยกตัวเป็นอิสระจากประเทศ จะเห็นได้จากตราสารระหว่างประเทศ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ อนุสัญญา และกติกาต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) กฎบัตรสหประชาชาติ³⁷

เดิมหลักการกำหนดใจตนเองไม่ได้มีการกล่าวถึงไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ แต่ในที่ประชุมชนานฟราซิสโก รูสเซียได้เสนอให้มีการอ้างถึงหลักการกำหนด ใจตนเองเข้าไปในกฎบัตรด้วย และได้รับการยอมรับให้บรรจุไว้ในข้อ 1(2) และ ข้อ 55 โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

ข้อ 1 (2) เป็นเรื่องของวัตถุประสงค์ขององค์กรที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ นั้นที่มิตรระหว่างชาติ บนพื้นฐานของสิทธิความเท่าเทียมกันในการกำหนดใจ ตนเองของปวงชนในการดำเนินการที่เหมาะสมที่จะสร้างเสริมให้เกิดสันติภาพ ทั้งมวล

ข้อ 55 ใน Chapter IX เกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมใน มุ่งมองที่จะสร้างสภาวะที่มีเสถียรภาพของการอยู่ดีกินดีที่สำคัญสำหรับสันติภาพ และความสัมพันธ์นั้นที่มิตรระหว่างชาติ บนพื้นฐานของสิทธิความเท่าเทียมกันของ การกำหนดใจตนเองของปวงชน

อย่างไรก็ตาม ในกรณีเอกสารร่าง (Travaux Préparatoires) ไม่ได้ อธิบายว่าเหตุใดจึงต้องมีการแก้ไขข้อ 1 (2) และข้อ 55 ที่ยังคงหลักการ กำหนดใจตนเอง หรือประโยชน์ต้องการที่จะหมายความถึงสิ่งใด คณะกรรมการ ที่พิจารณาได้บันทึกมุ่งมองของรัฐผู้ร่าง (ผู้ก่อตั้ง UN) ใน 2 มุ่งมอง ดังนี้

มุ่งกว้าง คือ เป็นหลักการที่เกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับเจตจำนงความต้องการของประชาชนในทุกหนทางแห่งและสมควรแตลงการณ์อย่างชัดแจ้งในกฎหมาย

กฎหมาย คือ เป็นหลักการที่สอดรับกับจุดประสงค์ของกฎหมายตระห่ำที่กำหนดสิทธิของการเลือกผู้ปกครอง แต่ประชาชนไม่มีสิทธิในการแยกตัว (Right of Secession)

2) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน³⁸

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ต้องการให้มีหลักการที่เป็นสากลในการสร้างระบอบระหว่างประเทศขึ้นบนพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน จึงได้มีการเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (The Commission on Human Rights) ขึ้นเพื่อเตรียมการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของสหประชาติ ซึ่งต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาติ (The United Nations Commission on Human Rights) ขึ้น เพื่อร่วมกันจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาติได้จัดตั้งคณะกรรมการจัดทำร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้นเพื่อทำการยกร่างปฏิญญา โดยรวมรวมข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยได้มีการประชุมร่วมกันและแก้ไขหลายครั้งแล้วจึงเสนอร่างให้สหประชาติพิจารณา ในที่สุดสมัชชาติได้ลงมติยอมรับและประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ถึงแม้ว่าในการจัดทำร่างปฏิญญา โซเวียตมีความพยายามที่จะเสนอเกี่ยวกับเรื่องการกำหนดใจตนเอง แต่ก็ได้รับการปฏิเสธ จึงไม่ได้มีการกล่าวถึงการกำหนดใจตนเองในปฏิญญาดังกล่าว

ต่อมาสมัชชาใหญ่สหประชาติได้มีมติที่ 421D (V) ซึ่งให้การรับรองหลักเรื่องการกำหนดใจตนเองและได้มีมติที่ 545 (VI) ตามมาในปี ค.ศ. 1952 รับรองสิทธิในการกำหนดใจตนเองว่าเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน อย่างไรก็ตามในระบบราชการติตะวันตกส่วนใหญ่ยังคงต่อต้านเรื่องดังกล่าวจนต่อมาเมื่อได้มีการผนวกสิทธิ์ดังกล่าวว่ามิเพียงใช้กับประชาชนที่อยู่ในสภาพอาณานิคมเท่านั้น

แต่รวมถึงประชาชนที่อยู่ภายใต้อธิบดีของรัฐอิสระด้วยการกำหนดใจตนเองจึงได้มีการยอมรับมากขึ้น

ในที่สุด เรื่องการกำหนดใจตนเอง ได้ปรากฏในข้อ 1 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และในข้อ 1 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ซึ่งกติด้วยกันว่าได้มีผลบังคับใช้ในปี ก.ศ. 1976 ภายใต้เงื่อนไขการลงนามและให้สัตยาบันของ 35 ประเทศ ซึ่งอเมริกา สาธารณอาณาจักร ฝรั่งเศส และประเทศต่างๆ ที่เคยคัดค้านการรวมหลักการกำหนดใจตนเองมาก่อนก็ได้เข้าร่วมเป็นภาคี โดยการให้สัตยาบันแก่กติการะหว่างประเทศทั้ง 2 ฉบับ

ก. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิที่มีอยู่แต่ดั้งเดิมของมนุษย์ ได้ผ่านการรับรองจากสมัชชาสหประชาชาติเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ก.ศ. 1966 ได้รับการให้สัตยาบันและมีผลบังคับใช้ในวันที่ 23 มีนาคม ก.ศ. 1976 ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 กติการะหว่างประเทศฉบับนี้มีข้อความรวมทั้งสิ้น 53 ข้อ โดยในข้อที่ 1 – 27 เป็นบทบัญญัติที่ให้การรับรองถึงสิทธิและเสรีภาพ และในข้อที่ 28 – 53 เป็นบทบัญญัติที่ระบุถึงวิธีดำเนินการและการบังคับใช้กติการะหว่างประเทศฉบับนี้ กติด้วยกันว่า “^{๓๙}

ข้อ 1: กลุ่มนหั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดใจตนเอง โดยอาศัยสิทธินั้น ประชาชนกำหนดสถานะทางการเมืองของตนอย่างมีเสรี รวมทั้งแสวงหาอย่างอิสระเสรีซึ่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

ข้อ 27: ในรัฐทั้งหลายซึ่งมีชนกลุ่มน้อยทางผ่านธุรกิจ ศาสนา หรือภาษาบุคคลผู้เป็นชนกลุ่มน้อยดังกล่าวจะไม่ถูกปฏิเสธสิทธิในอันที่จะมีวัฒนธรรมของตนเอง ในอันที่จะนับถือและปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาหรือใช้ภาษาของตนเองภายในชุมชนร่วมกับสมาชิกอื่นๆ ของชุมชนกลุ่มน้อยด้วยกัน

ข. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

(The International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องของสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ของมนุษย์ ผ่านการรับรองจากสมัชชาสหประชาติเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 1966 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 3 มกราคม 1976 เนื่องจากประเทศไทยได้รับบันไดแล้ว เท่านั้น⁴⁰

กติกាដินบันนี้เริ่มด้วยคำปรากรว่า “รัฐภาคีทั้งมวลได้ตระหนักว่า ตามหลัก ในกฎหมายสหประชาตินั้น การยอมรับซึ่งกียรติโดยธรรมชาติและสิทธิมนุษยชน นั้น เป็นรากฐานของเสรีภาพความยุติธรรมและสันติภาพในโลก” แนวความคิด ที่ว่าการเป็นมนุษย์โดยมีเสรีภาพ จะสำเร็จได้ ถ้ามีการสร้างเงื่อนไขต่างๆ ขึ้นมา เพื่อที่ทุกคนจะสามารถได้รับสิทธิในทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเท่าๆ กับสิทธิทางพลเมืองและการเมือง โดยข้อ 1. ของกติกាដินบัญญัติไว้ว่า “ข้อ 1 กลุ่มชน ทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดใจตนเอง โดยอาศัยสิทธินี้พอกเบาสามารถกำหนด สถานะทางการเมืองของตนอย่างมีเสรี รวมทั้งแสวงหาอย่างอิสระเสรีซึ่งการพัฒนา ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม”

3) การรับรองหลักการกำหนดใจตนเองในศาลโลก

ก่อนสองรำโนโลกครั้งที่ 2 ท่าทีของนักกฎหมายไม่ยอมรับว่าการกำหนดใจ ตนเองเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศ แม้มีการกำหนดไว้ในกฎหมายสันนิบาต ชาติ ข้อ 22 โดยในคดี Aaland Island มีรายงานระบุถึงการกำหนดใจตนเอง เช่น The Right of Passage Over Indian Territory (Portugal V. India) คดีนามิเบีย (South West Africa) แม้ศาลมจะเลี่ยงการพิจารณาในประเด็น ดังกล่าว แต่ต่อมากล่าวให้การยอมรับการกำหนดใจตนเอง helyt ต่อหอยกระเพราใน บริบทของอาณานิคม เช่น ในปี 1971 Advisory Opinion ในคดีนามิเบีย ศาลได้มีการรับรองหลักการกำหนดใจตนเองสัมพันธ์กับเรื่องการมีรัฐบาลปกครอง ตนเอง (Self-governing) ตามกฎหมายสหประชาติข้อ 73 ซึ่งเกิดขึ้นหลังจาก ที่มีมติสมัชชาใหญ่ที่ 2625(XXV) ในคดีนามิเบีย ศาลมกล่าวว่า “การพัฒนา

อย่างเป็นลำดับขั้นตอนของกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนของดินแดนที่ยังไม่ได้ปกครองตนเอง...ทำให้หลักการในเรื่องสิทธิในการกำหนดจิตตนของถูกนำมายังกัน ดินแดนที่ยังไม่ได้ปกครองตนเองเหล่านั้นด้วย..."⁴¹

ในคดี Western Sahara 1975 ศาลพิพากษาที่จะตีความการกำหนดจิตตนของให้กว้างขึ้นโดยอ้างถึงมติที่ 1514(XV), 1541(XV) และ 2625(XXV) โดยศาลกล่าวว่า “หลักการในเรื่องสิทธิในการกำหนดจิตตนของได้ถูกนำไปใช้ในดินแดนที่ยังไม่ได้มีการปกครองตนเองทั้งหมดอย่างน้อยที่สุด เพราะว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับสหประชาชาติมีเนื้อหาเช่นนั้น...” ศาลได้รับรองหลักในเรื่องการปลดปล่อยอาณานิคมและการกำหนดจิตตนเอง ว่าเป็นการพิจารณาถึงการแสดงของเจตนาโดยเสรีอย่างชัดเจนของประชาชน ในคดีtimorตะวันออก (Portugal V. Australia) 1995 ศาลโลกได้รับรองสิทธิของประชาชนในการกำหนดจิตตนของในวรรคที่ 29 ว่าเป็นหลักที่สำคัญอย่างยิ่งของกฎหมายระหว่างประเทศสมัยปัจจุบัน และมีลักษณะบังคับเป็นการทั่วไป (erga omnes)⁴²

แนวปฏิบัติ

แนวปฏิบัติของรัฐเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้หลักการในเรื่องนี้กล้ายังเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีความเป็นสากลทั่วไปหรือเป็นกฎหมายเจตประเพณี ซึ่งในบางเรื่องเริ่มจากการเป็นอนุสัญญา เมื่อมีอนุสัญญาเขียนในปี 1958 อนุสัญญานั้นผูกพันเพียงรัฐภาคีในอนุสัญญา แต่เมื่อมีแนวปฏิบัติให้รัฐปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่อง ทำให้กฎหมายนั้นมีสถานะเป็นกฎหมายเจตประเพณีระหว่างประเทศ (Customary International Law) ซึ่งมีผลบังคับเป็นสากลทั่วไป (erga omnes) แนวปฏิบัติของรัฐยังสามารถถูกได้จากการแสดงเจตนาของรัฐในตราสาร ในการลงมติ หรือท่าทีของรัฐในการยอมรับแบบโดยนัย (Implied Consent) หรือแม้แต่การกระทำการฝ่ายเดียว (Unilateral Act) เช่นในกรณีการประกาศ การแผลงการณ์โดยรัฐ แต่เนื่องจาก การกำหนดจิตตนของในกฎหมายสหประชาชาติยังไม่มีความชัดเจน และมีความเห็นแตกต่างกันเป็น 2 ประการ คือ ความเกี่ยวพันกับการยกเลิกระบบอาณานิคม ความหมายในแห่งของสิทธิในการ

เลือกรัฐบาลที่เป็นตัวแทนของประชาชน และการอ้างสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ในแง่ของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งต้องดูแนวปฏิบัติของรัฐในเรื่องเหล่านี้

การอ้างถึงการกำหนดใจตนเองจึงต้องพิจารณาถึงแนวปฏิบัติของกฎหมาย ของรัฐต่างๆ ที่เกี่ยวกับ (1) การปลดปล่อยอาณานิคม (Decolonization) (2) รัฐบาลตัวแทน (Representative Government) และ (3) กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group) สรุปได้ดังนี้⁴³

1) หลักการกำหนดใจตนเองกับการปลดปล่อยอาณานิคม⁴⁴ (The Principles of Self-determination and Decolonization)

ท่าทีของประเทศโลกที่สาม และค่ายคอมมิวนิสต์ต่างยอมรับหลักการกำหนดใจตนเอง กับการปลดปล่อยอาณานิคม ส่วนประเทศตะวันตกมีท่าทีขัดแย้งอย่างเด่นชัดโดยการอ้างข้อ 2 ของกฎหมายว่าเป็นเรื่องกิจการภายในของรัฐ และอ้างหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐ (Non-Intervention)

เบลเยียม เห็นว่า Chapter XI ไม่เพียงใช้กับการครอบครองอาณานิคม แต่ยังใช้กับทุกดินแดน ซึ่งประชากรบางส่วนแตกต่างกันชนกลุ่มน้อยในทางการเมือง ที่ไม่มีส่วนร่วมในทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

อังกฤษ เห็นว่า Chapter XI ไม่ได้หมายความว่า รัฐที่อยู่ในอาณานิคม ต้องเป็นรัฐอิสระ โดย Chapter XI ระบุแต่เพียงว่ารัฐทั้งปวงมีภาระผูกพันที่จะสนับสนุนการพัฒนาการปกครองตนเองของดินแดนที่ไม่มีการปกครองตนเอง

สหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนการปลดปล่อยอาณานิคม แต่เพราความสัมพันธ์กับอังกฤษและฝรั่งเศส สหรัฐฯ จึงดอกรสีียง แต่ระบุว่า สถานะของดินแดนภายใต้ข้อ 73 ถูกกำหนดโดยรัฐที่ปกครองมากกว่าสมัชชาใหญ่ สหประชาชาติ

มติ 1514 (XV) ของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติปฏิเสธความเห็นของเบลเยียมโดยการจัดให้มีการตีความในเรื่องดินแดนที่ไม่มีการปกครองตนเองที่มุ่งประเด็นเพียงเรื่องอาณานิคม หลักการข้อที่ 4 ของมติ 1514 ยังปฏิเสธข้อ主张ของฝรั่งเศสและโปรตุเกสถึงพันธกรณีในการส่งผ่านข้อมูลในดินแดนซึ่งมีการแยกโดยกฎหมายศาสตร์ และมีความแตกต่างทางเชื้อชาติ และ/หรือวัฒนธรรมจากประเทศ

ที่ปีกกรองซึ่งตรงกับข้ออ้างของอังกฤษว่าการแยกตัวเป็นอิสระเป็นผลธรรมชาติของดินแดนที่ไม่มีการปกครองตนเอง ต่อมาในปี 1970 ประเทศไทยได้หันมายอมรับว่าการปลดปล่อยอาณานิคมเป็นส่วนเดียวกันกับเรื่องการกำหนดใจตนเองในมติที่ 2625

- **มติสมัชชาใหญ่ที่ 1541 (XV) (The Declaration on the Granting of Independence to Colonial Country and Peoples)** เป็นมติหลักที่สำคัญในการปลดแอกอาณานิคมต่างๆ ถือเป็นการรับรองสิทธิในการกำหนดใจตนเองและประชาชนที่อยู่ในอาณานิคม และเป็นมติที่เชื่อมโยงแนวคิดเรื่องการกำหนดใจตนเองและสภาพอาณานิคม และเป็นแนวทางให้สมาชิกในการพิจารณาว่ามีพันธกรณีที่จะต้องส่งรายละเอียดตามที่เห็นภายใต้ข้อ 73 e ของกฎบัตร มตินี้เป็นการกำหนดรายละเอียดของมติสมัชชาใหญ่ที่ 1514 (XV) ในรูปของหลักการ (Principles) จำนวน 12 ข้อ ข้อที่สำคัญคือ

หลักการที่ 1 ระบุว่า ข้อบทที่ 11 ของกฎบัตรใช้สำหรับดินแดนที่เป็นอาณานิคม

หลักการที่ 4 หากมีหลักฐานเบื้องต้น (Prima facie) ก็จะถือว่ามีพันธกรณีที่จะต้องส่งข้อมูลโดยเกี่ยวโยงกับดินแดนซึ่งมีการแบ่งแยกทางกฎหมายศาสตร์ปัจจัยด้านชาติพันธุ์ และความแตกต่างทางวัฒนธรรมจากประเทศที่ปีกกรองดินแดนนั้น

หลักการที่ 5 หากมีหลักฐานเบื้องต้นตามหลักการที่ 4 จะต้องนำเอาปัจจัยอื่นๆ มาพิจารณา ได้แก่ ประเด็นด้านบริหาร การเมือง การยุติธรรม หรือลักษณะทางประวัติศาสตร์ ที่ทำให้ดินแดนที่พิจารณา อยู่ในฐานะของการเป็นผู้อยู่ใต้ปีกกรอง และถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นหลักฐานการสนับสนุนข้อสันนิษฐานว่ามีพันธกรณีตามข้อ 73 e ของกฎบัตร

หลักการที่ 6 ดินแดนที่มีได้มีรัฐบาลปีกกรองตนเองจะบรรลุถึงมาตรการเพื่อป้องกันการปีกกรองตนเอง โดย (1) เกิดเป็นรัฐอิสระหรือรัฐอิงกฤษใหม่ (2) เลือกมีความสัมพันธ์กับรัฐอิสระ หรือ (3) รวมเข้ากับรัฐอิสระ แต่เช่นเดียวกับมติสมัชชาใหญ่ที่ 1514 (XV) มตินี้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประเทศตะวันตก

เพราะเป็นการสนับสนุนในเรื่องการแยกดินแดนของประเทศไทยอาณานิคม

- มติสมัชชาใหญ่ที่ 2625 (XXV) ตัวมติมี 8 วรรคและไม่เหมือนกับมติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดใจตนเองที่อ้างถึงมติที่ 1514 (XV) แต่ตัวบทก็ยังกล่าวอย่างชัดเจนว่าการปลดปล่อยอาณานิคมเป็นลักษณะที่สำคัญของ การกำหนดใจตนเอง โดยกล่าวว่า “ประชาชนภายใต้การยึดครองของต่างชาติ และการครอบงำ เป็นการละเมิดต่อหลักการกำหนดใจตนเอง เช่นเดียวกับการปฏิเสธสิทธิมนุษยชน และขัดต่อกฎหมาย (ของสหประชาติ)” แต่ติดนี้ขยาย การกำหนดใจตนเองไปถึงประชาชนทุกกลุ่ม และใช้กับทุกรัฐซึ่งมิใช้รัฐที่อยู่ในความยึดครองของต่างชาติเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้สะท้อนแนวคิดหลักของชาติ ตะวันตก และในมตินี้ยังกล่าวถึงการไม่แทรกแซงกิจการภายใน คือการกำหนดใจตนเองย่อมไม่ถูกแทรกแซงจากภายนอก แต่ในมตินี้แม้จะมีความแตกต่างกันในการ ตีความระหว่างชาติตะวันตกกับประเทศไทยที่สาม แต่ได้รับการยอมรับฉันทามติ (Consensus vote) อันเท่ากับเป็นการยืนยันว่ารัฐต่างๆ ยอมรับว่าการกำหนดใจตนเองเป็นสิทธิที่ได้รับการยอมรับตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่นเดียวกับสิทธิมนุษยชน

หลังจากสืบสุดยุคอาณานิคม ได้มีการนำหลักการกำหนดใจตนเองไปใช้ใน ความหมายที่แตกต่างไปจากเจตจำนงเดิม สำหรับประเทศไทยที่มีปัญหารื่องการเมือง ภายใน หลักการกำหนดใจตนเองจะถูกกลดthonความสำคัญลงเหลือเป็นเพียง เครื่องมือในลักษณะของ อาวุธของวารทศิลป์ทางการเมือง (weapon of political rhetoric) ด้วยเหตุนี้ประเทศมาระหว่างประเทศจึงควรต้องให้ความสนใจใน สถานการณ์ต่างๆ ที่นำมาซึ่งการใช้หลักการกำหนดใจตนเองในทางที่ถูกต้องและ ชอบด้วยกฎหมาย

2) การกำหนดใจตนเองกับรัฐบาลตัวแทน (Representative Government)

ประเทศไทยตะวันตกเชื่อมโยงการกำหนดใจตนเองกับหลักอธิปไตยของ ปวงชนและรัฐบาลตัวแทน โดยมองว่าหลักการกำหนดใจตนเองเป็นแนวคิด ทางการเมืองที่ไม่ก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ แต่ถูกบังคับให้เปลี่ยนแนวคิดใหม่โดยมี

ความเชื่อมโยงกับการปลดปล่อยอาณานิคม และต่อมาในปี ค.ศ. 1966 หลักการกำหนดใจตนเองได้รับการยอมรับว่าเป็นสิทธิตามกฎหมายในข้อ 1 ของอนุสัญญาฯ ด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ อันได้แก่กติการะหว่างประเทศฯ ด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และกติการะหว่างประเทศฯ ด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ICESCR)

ประเทศไทยตั้งแต่ได้ตอบรับเรื่องดังกล่าวโดยพยาญที่จะจำกัดสิทธิทางกฎหมายในการกำหนดใจตนเองให้อยู่ในแห่งของธรรมเนียมปฏิบัติทางการเมือง ในเรื่องอำนาจสูงสุดในการปกครอง (popular sovereignty) และรัฐบาลที่เป็นตัวแทน สาธารณรัฐอเมริกาตอบรับโดยจัดให้มีการเสนอร่างกฎหมายขึ้นโดยทางคณะกรรมการพิเศษเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์นั้นที่มิตร (United States and the United Kingdom to the United Nations Special Committee on Friendly Relations) โดยเสนอว่า การดำรงอยู่ของอำนาจอธิปไตยและความเป็นอิสระ ต้องมีรัฐบาลรองรับ เพื่อใช้อำนาจในการปกครอง เพื่อประชาชนทั้งมวล ภายใต้บทเด่นของตน และรัฐอื่นต้องเคารพต่อหลักของความเท่าเทียมกันในสิทธิ การกำหนดใจตนเองสำหรับประชาชนเหล่านั้น

เนื่องจากสิทธิในการกำหนดใจตนเองในทัศนะของตะวันตก เชื่อมโยงกับเรื่องของรัฐบาลที่เป็นตัวแทนจึงไม่ได้ใช้สำหรับเดินแಡนที่ปกครองตนเอง แต่ใช้แก่รัฐที่เป็นอิสระ พึ่งพาตนเองได้ และเป็นสิทธิที่ใช้ได้โดยสากล ประเดิม เช่นนี้ สถาปันให้เห็นในมิติที่ 2625 (XXV) ว่าการกำหนดใจตนเองก่อให้เกิดสิทธิทางกฎหมายในกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะเป็นหลักที่ใช้ได้เป็นการทั่วไป ซึ่งถูกนิยามในบริบทของรัฐบาลตัวแทนโดยระบุใน วรรค 1 และวรรค 2 ที่ซึ่งระบุว่า “กลุ่มชนทั้งปวง” (all peoples) มีสิทธิในการกำหนดใจตนเอง และทุกรัฐมีพันธะที่จะต้องการผลิตสิทธิ์ดังกล่าว

3) การกำหนดใจตนเองกับกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Groups)

กลุ่มชาติพันธุ์มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับลักษณะชาตินิยม โดยเฉพาะในยุโรปตะวันออกและยุโรปกลาง โดยชนกลุ่มน้อยจะพยายามรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรม ความเชื่อ ภาษา แต่การที่ใช้หลักการกำหนดใจตนเองเชื่อมโยงกับกลุ่มชาติพันธุ์

ทำให้เกิดประเด็นการแยกตัวออกจากรัฐเดิม และมีผลต่อหลักบูรณาภิพแห่งดินแดน รัฐส่วนใหญ่จึงลังเลที่จะรับหลักการแยกตัวเป็นอิสระว่าเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดใจตนเอง Eleanor Roosevelt ตัวแทนสหรัฐฯ ในสหประชาชาติ ปี 1952 ยืนยันว่าการกำหนดใจตนเองนั้น ไม่รวมถึงสิทธิในการแยกตัว สหรัฐฯ ยังไม่เห็นด้วยในการแยกตัวของ Kantanga จาก Congo และ Biafran จาก Nigeria รวมถึงการแยกตัวของ Bangladesh จาก Pakistan ส่วนประเทศค่อนข้างนิสตั้ยคงสนับสนุนการกำหนดใจตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ให้สามารถแยกตัวเป็นอิสระจากรัฐเดิมได้

อย่างไรก็ตาม บอยครึ๊งที่หลักการกำหนดใจตนเองถูกมองว่าเป็นสิทธิทางศีลธรรมและหลักกฎหมาย ที่ทุกชาติให้การรับรองสำหรับดินแดนอันที่รัฐเอกราชในกรณีที่ประชาชนอันมีอัตลักษณ์เฉพาะ (Identifiable Population) และตัดสินใจเลือกรัฐที่ตนจะเข้าอยู่ในสังกัด เช่น โดยการออกเสียงประชามติ (Plebiscite) ซึ่งหมายความว่า ทุกชาติ (ปกติหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะเป็นประชาชาติหนึ่ง) มีสิทธิที่จะเป็นรัฐเอกราช (Sovereign State) อีกทั้งเป็นที่เข้าใจว่าไม่มีรัฐใดๆ ที่ชอบธรรมด้วยกฎหมายและถูกต้องตามท่านองค์กรของธรรม หากว่ารัฐนั้นๆ พนักอากรกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ประสงค์จะอยู่ด้วยเข้าไปไว้⁴⁵

๔ สถานะทางกฎหมาย

ในการศึกษาถึงสิทธิในการกำหนดใจตนเองตามที่ปรากฏในตราสารระหว่างประเทศ และการปฏิบัติของรัฐ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงสถานะทางกฎหมายสิทธิในการกำหนดใจตนเองด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างหลักการดังกล่าวกับรัฐ และตัวแสดงอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปศึกษา วิเคราะห์ถึงสิทธิต่างๆ ในทางระหว่างประเทศต่อไป โดยในส่วนนี้จะทำการศึกษาทั้งสถานะทางกฎหมายตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และสถานะทางกฎหมายตามหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ดังต่อไปนี้

1) สถานะทางกฎหมายตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

สิทธิในการกำหนดใจตนเองในกฎหมายสหประชาชาติ ข้อ 1 (2) และข้อ

๕๕ วรรณกรรมมีข้อความเหมือนกันทั้งสองข้อ โดยwangหลักว่าสิทธิในการกำหนดใจตนของนั้น เป็นหลักการที่ควรได้รับความเคารพในประชาคมระหว่างประเทศ และหากพิจารณาจากการปรากฏของหลักการดังกล่าวในกฎหมายสหประชาชาติ สิทธิในการกำหนดใจตนของถือว่าเป็นกฎหมายสันธิสัญญาอย่างไรก็ตามในกฎหมายสหประชาชาติไม่ได้กำหนดเนื้อหาสาระของสิทธิดังกล่าวไว้อย่างชัดเจน และรายละเอียดของสิทธิในการกำหนดใจตนของถูกกำหนดไว้โดยมติต่างๆ ของสหประชาชาติ ดังนั้นสิทธิในการกำหนดใจตนของจึงเป็นกฎหมายสันธิสัญญาในลักษณะพิเศษ คือ มีเนื้อหาสาระของกฎหมายที่พัฒนาไปได้เรื่อยๆ ตามมติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ซึ่งแต่ก่อนกับกฎหมายสันธิสัญญาโดยทั่วไปที่มีเนื้อหาเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายสันธิสัญญานั้นๆ⁴⁶ ส่วนในกฎหมายสันธิสัญญาอื่นๆ ที่กล่าวถึงสิทธิในการกำหนดใจตนของ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม ในกติกาทั้งสองฉบับกล่าวถึงสิทธิในการกำหนดใจตนของโดยใช้ข้อความเดียวกันที่กำหนดไว้ในมติที่ ๑๕๑๔ คือประชาชนทุกคนมีสิทธิในการกำหนดใจตนของ และโดยเนื้อหาแห่งสิทธิเหล่านั้น พวกเขามีเสรีภาพในการกำหนดสถานะทางการเมืองของตน และมีเสรีภาพที่จะดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมได้อย่างเสรี ดังนั้นสิทธิในการกำหนดใจตนของในกติการะหว่างประเทศทั้งสองฉบับนี้ จึงเป็นกฎหมายสันธิสัญญาที่มีผลผูกพันรัฐต่างๆ ที่ลงนามในกติกาดังกล่าว อีกทั้งกติกาทั้งสองฉบับยังเป็นสิ่งช่วยอธิบายเนื้อหาสาระต่างๆ ของสิทธิในการกำหนดใจตนของตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายสหประชาชาติอีกด้วย⁴⁷

2) สถานะทางกฎหมายตามหลักกฎหมายเจริญประเทศนี้ระหว่างประเทศ
กฎหมายเจริญประเทศนี้ ประกอบด้วย ๒ ลักษณะ ได้แก่ แนวทางปฏิบัติของรัฐ และความเชื่อว่ามีพันธกรณีตามกฎหมายเกิดขึ้นและผูกพันรัฐ (Opinio Juris)⁴⁸ ดังเช่นกรณีของมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาตินั้น แสดงให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติของรัฐ และแสดงให้เห็นถึงความเชื่อว่าเป็นพันธกรณีทางกฎหมายได้ ถึงแม้ว่าในข้อ ๑๘ ของกฎหมายสหประชาชาติ มติสมัชชาใหญ่จะมีผล

เป็นเพียงคำแนะนำ ทั้งนี้ เพราะว่าสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเป็นเสมือนสถาบันที่รวมของรัฐต่าง ๆ จำนวนมากในโลก ดังนั้นมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติจึงมีผลในทางการเมืองระหว่างประเทศที่จะบังคับทางอ้อมให้รัฐต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามผลติดันนี้ด้วย⁴⁹

แนวคิดพื้นฐานของสิทธิในการกำหนดใจตนเองในเรื่องการให้เอกสารแห่งดินแดนอาณานิคมตามมติที่ 1514 นั้น ส่งผลให้มีการให้เอกสารแห่งรัฐอาณานิคมต่าง ๆ ทั่วโลก ปรากฏการณ์เช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติของรัฐเจ้าอาณานิคมเหล่านี้ ว่าตระหนักในสิทธิของการกำหนดใจตนเองสำหรับดินแดนอาณานิคมนั้น⁵⁰ (แม้ในหลายกรณี เอกราชได้มาด้วยสหกรรม ไม่ใช่ด้วยการมอบให้ของเจ้าอาณานิคม) เช่น การที่ประเทศไทยยอมให้เอกสารแห่งกองโ果 เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 1960 และօอสเตรเลียให้เอกสารแห่งป้าปูนิกินี เมื่อวันที่ 16 กันยายน 1975 เป็นต้น นอกจากนี้ในคดีนามเบียนน์ ศาลโลเกยังได้กล่าวข้อความตอนหนึ่งว่า “...การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับดินแดนที่ยังไม่มีการปกครองตนเอง...ทำให้หลักสิทธิในการกำหนดใจตนเองสามารถนำไปใช้กับดินแดนเหล่านี้ได้ทั้งหมด...”⁵¹ และในคดี Western Sahara ได้มีความเห็นสรุปไปในทางเดียวกันว่า สิทธิในการกำหนดใจตนเองสามารถนำไปบังคับใช้กับดินแดนที่ยังไม่มีการปกครองตนเองทั้งหมดได้⁵² ในคดีติมอร์ตะวันออก (Portugal V. Australia) 1995 ศาลโลกรับรองสิทธิของประชาชนในการกำหนดใจตนเองในวรรคที่ 29 ว่าเป็นหลักที่สำคัญอย่างยิ่งของกฎหมายระหว่างประเทศสมัยปัจจุบันและมีลักษณะบังคับเป็นการทั่วไป (*erga omnes*)⁵³

แนวทางปฏิบัติของรัฐเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดใจตนเองในเรื่องดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัฐต่าง ๆ ถือว่าการแสวงหาและครอบครองอาณานิคมเป็นเรื่องผิดกฎหมาย และรัฐต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นว่ามีพันธกรณีตามกฎหมายด้วยว่า การแสวงหาอาณานิคมเป็นลิ่งที่กระทำไว้ได้ ดังนั้นสิทธิในการกำหนดใจตนเองในเรื่องอาณานิคมนั้นจึงได้รับการยอมรับว่ามีสถานะทางกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และถือเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเด็ดขาด (Jus cogens) ที่มี

ลักษณะเป็นการผูกพันโดยทั่วไป (Erga omnes) โดยมีคำพิพากษาของศาลโลก ในหมายฯ คดีดังยกตัวอย่างข้างต้นเป็นการยืนยันให้เห็นอย่างชัดเจน

กรณีของดิบองหน่วยงานอื่นของสหประชาชาตินั้น มีหลักเกณฑ์และ แนวทางพิจารณาเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อย่างไรก็ได้โดยทั่วไปแล้ว หน่วยงานอื่นๆ ของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ เช่น คณะกรรมการความมั่นคง คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ไม่ได้เป็นศูนย์รวมของรัฐต่างๆ โดยทั่วไป เมื่อถูกก้าบสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ดังนั้นดิบองหน่วยงานอื่นๆ จึงไม่อาจใช้ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงแนวปฏิบัติของรัฐเกี่ยวกับสิทธิในการกำหนดใจตนเองได้ แต่เพียงลำพัง หากแต่ทว่ามีดิบองหน่วยงานอื่นนี้จะต้องได้รับการพิจารณาไปพร้อมๆ กับมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาตินั้นเอง⁵⁴

การกำหนดใจตนทางกับการแบ่งแยกดินแดน

กลุ่มชน (peoples) มีสิทธิตามธรรมชาติในการกำหนดใจตนเอง ซึ่งได้แก่ การตัดสินใจของกลุ่มชนในการกำหนดสถานภาพทางการเมืองของตนเองโดยอิสระ และการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม สิทธิในการกำหนดใจตนเองภายใต้ หรือการแบ่งแยกดินแดน (secession) ถือว่าเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมาก ในการอภิปรายเกี่ยวกับคำแผลงการณ์ ว่าด้วยความสัมพันธ์ฉันท์มิตร⁵⁵ กล่าวกันว่ามีสถานการณ์ 3 แบบที่อาจทำให้เกิด สิทธิในการแบ่งแยกดินแดนขึ้น สองสถานการณ์แรกที่เกี่ยวกับสถานการณ์ของการ ตกเป็นอาณานิคมและการเข้าครอบครองของต่างชาติ สองสถานการณ์นี้ได้รับโดย ฉันทามติว่าสิทธิการแบ่งแยกดินแดนในกรณีเหล่านี้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศ ขณะเดียวกันก็มีความไม่เห็นด้วยกับคำแปลของข้อยกเว้นของแผลงการณ์ว่าด้วย ความสัมพันธ์ฉันท์มิตร (the Saving Clause of the Declaration on Friendly Relations) ซึ่งกล่าวว่า ข้อยกเว้นดังกล่าวได้รวมสิทธิการแบ่งแยก ดินแดนที่ยอมรับโดยหมู่ชนหนึ่ง (a people) ซึ่งสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ภายในของหมู่ชนดังกล่าวได้ถูกละเมิดอย่างลénineเชิงโดยรัฐบาลซึ่งไม่ได้เป็นตัวแทน ของกลุ่มชนทั้งปวงชน (peoples) ของหมู่ชนนั้น

ขณะที่กฏหมายระหว่างประเทศมิได้ให้สิทธิตามกฏหมายโดยเจาะจงในการแยกตัวออกจากเพียงฝ่ายเดียวจากรัฐ “แม่” แค่ส่วนต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นรัฐชาติปัตย์ และกฏหมายดังกล่าวก็มิได้ปฏิเสธสิทธิดังกล่าวอย่างชัดเจนอีกด้วยเหตุผลคือ กฏหมายระหว่างประเทศให้ความสำคัญแก่บูรณาการทางอาณาเขตของรัฐชาติ และโดยทั่วไปจะทึงภาระการสร้างรัฐใหม่ให้ตกลอยู่ภายใต้ดุลพินิจของกฏหมายภายในประเทศของรัฐที่กำรงอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีเดินแಡนที่จะแยกตัวออกไปเป็นส่วนประกอบ ขณะเดียวกันเป็นที่ยอมรับทั่วไปว่า การแบ่งแยกดินแดนเป็นหนึ่งในรูปแบบของการใช้สิทธิการกำหนดใจตนเองนั้น⁵⁶ โดยข้อเท็จจริงแล้วไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ปัญหา เช่นนี้ เป็นการเผชิญหน้าของสิทธิตามกฏหมายระหว่างประเทศที่สร้างขึ้นมาอย่างรอบคอบกับสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ในบางสถานการณ์ รัฐจึงมีหน้าที่ทางอ้อมในการยอมรับความชอบธรรมในการเรียกร้องขอแบ่งแยกดินแดน แต่ประเด็นสำคัญก็คือ กฏหมายระหว่างประเทศตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่า การใช้สิทธิในการกำหนดใจตนเองจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของรัฐชาติปัตย์ที่กำรงอยู่ และสอดคล้องกับการดำเนินไว้ซึ่งบูรณาการทางอาณาเขต

นอกจากนี้ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้กำหนดขอบเขตของสิทธิในการกำหนดใจตนเองในแห่งที่สามารถสถาปนาให้เป็นจริงได้ภายใต้กรอบของรัฐที่กำรงอยู่ แม้จะไม่อ้างอิงโดยตรงกับการคุ้มครองการบูรณาการอาณาเขตก็ตาม อย่างไรก็ตามการยืนยันสิทธิของหมู่ชนหนึ่ง (a people) ในการกำหนดสถานภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของตนเอง กฏหมายระหว่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากแผลงการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์ชนที่มิตร และแผลงการณ์เวียนนานระบุว่า :

“[สิทธิดังกล่าว] ไม่ได้ถูกตีความว่าเป็นการให้อำนาจหรือการส่งเสริมการดำเนินการใดๆ ที่อาจแบ่งแยก หรือทำให้การบูรณาการอาณาเขต หรือเอกสารทางการเมืองของรัฐที่เป็นเอกสารและอธิปไตยดังกล่าวที่ยึดถือในหลักการของสิทธิที่เท่าเทียมกัน และการกำหนดใจตนของกลุ่มชน (peoples) อ่อนแอลงไม่กว่าทั้งหมดหรือบางส่วน”⁵⁷

ในส่วนของนักวิชาการกฏหมายระหว่างประเทศ มิได้ปฏิเสธสิทธิการ

แบ่งแยกดินแดนโดยลิ้นเชิง แต่เน้นถึงความสำคัญของหลักการของการบูรณาการอาณาเขตซึ่งมีการใช้เพื่อสร้างกฎหมายที่ ขณะที่สิทธิในการแบ่งแยกดินแดนได้รับการยกเว้น การบูรณาการอาณาเขตมิได้หมายความถึงการปลดจากภาระผูกพันทางกฎหมายอันเกี่ยวข้องกับสถานะภายในและภายนอกของรัฐ แม้เรื่องเหล่านี้จะถูกกำหนดด้วยคณะกรรมการของอำนาจอธิปไตยแล้ว ยังถูกกำหนดโดยหลักการที่มีอยู่อย่างมากมายของกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งจำกัดอิสระในการตัดสินใจในกิจทั้งภายในและภายนอก ดังนั้นหลักการของอำนาจอธิปไตยโดยลำพัง แล้วไม่สามารถใช้เป็นข้อโต้แย้งสำหรับสิทธิในการกำหนดใจตนเองได้

ผลที่ตามมาจึงอาจกล่าวได้ว่า การดำรงไว้ซึ่งการบูรณาการอาณาเขตของรัฐที่ดำรงอยู่และสิทธิของ “หมู่ชนหนึ่ง” เพื่อให้บรรลุมาตรฐานการที่ครบถ้วนของสิทธิในการกำหนดใจตนเอง จึงมิใช้สิทธิที่สามารถเลือกเพียงอย่างเดียวได้ อย่างไรก็ตามจากคำพิพากษาของศาลสูงสุดแห่งแคนาดา คำกล่าววนี้จะเป็นจริงได้ ก็ต่อเมื่อรัฐปกครองโดยใช้หลักการของตัวแทนของประชาชน (people) หรือกลุ่มชน (peoples) ที่พำนักในอาณาเขตดังกล่าวโดยเท่าเทียมกัน และโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ดังนั้น วิธีการปกครองจะต้องเป็นไปตามหลักการของสิทธิในการกำหนดใจตนเองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการภายในรัฐดังกล่าว ดังนั้น เมื่อรัฐได้ปฏิบัติตามปัจจัยเหล่านี้อย่างครบถ้วนแล้ว จึงจะถือว่ารัฐมีสิทธิได้รับความคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติว่าด้วยการบูรณาการอาณาเขตของกฎหมายระหว่างประเทศ⁵⁸

แม้กระนั้น อาจกล่าวได้ว่ามีบางสถานการณ์ที่สิทธิในการแบ่งแยกดินแดนอาจเกิดขึ้นได้ นอกจากสถานการณ์ที่เคยมีการยอมรับสิทธิในการแบ่งแยกดินแดนมาก่อนแล้ว เช่น สำหรับกลุ่มชน (peoples) ภายใต้การปกครองแบบอาณานิคม หรือการปกครองของคนต่างชาติ ปัจจุบันมีทนายระหว่างประเทศจำนวนมากซึ่งให้การสนับสนุนแก่หมู่ชนหนึ่ง (a people) ที่พบว่าตนเองถูกกีดกันจากการใช้สิทธิในการกำหนดใจตนเอง ปัญหาอีกประดิษฐ์หนึ่งเกิดจาก การเริ่มความสามารถอย่างเป็นทางการหรืออย่างแท้จริงของหมู่ชนหนึ่ง (a people) ในการกำหนดสถานภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมของตนเอง

ภายใต้กรอบของรัฐที่ดำเนินอยู่

ข้อเรียกร้องปัจจุบันของแต่งการณ์เวียนนาที่กล่าวว่ารัฐต้องเป็นตัวแทนของ “ปวงชนที่เป็นส่วนหนึ่งของดินแดนดังกล่าวโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างใดๆ” ทำให้คำยืนยันที่ว่าการกีดกันการใช้สิทธิในการกำหนดใจตนเอง (ภายใน) อย่างสิ้นเชิง อาจเป็นเหตุของการใช้สิทธิดังกล่าวเป็นการภายนอก เช่น การแบ่งแยกดินแดน ดังที่ศาลสูงสุดแห่งแคนาดาได้ประกาศไว้ว่าด้วยการแบ่งแยกดินแดนของควิเบกดังมีสาระสำคัญ ดังนี้ เมื่อไปได้ว่าจะมีการสร้างสิทธิในการกำหนดใจตัวเองโดยที่หมู่ชนหนึ่ง (*a people*) ที่ถูกปกครองอย่างกดดันหรือโดยที่กลุ่มชนที่สามารถแสดงให้เห็นถึงการถูกปฏิเสธในการเข้าถึงรัฐบาลเพื่อบรรดูเป้าหมายในการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ในสถานการณ์เหล่านี้ ประชาชนที่กล่าวถึงมีสิทธิในการกำหนดใจตนเองภายใต้ (*external self-determination*) เนื่องจากประชาชนถูกปฏิเสธความสามารถในการใช้สิทธิในการกำหนดใจตนเองเป็นการภายใน⁵⁹

อย่างไรก็ตาม หลักนิติศาสตร์ในเชิงรุกในข้อนี้ มีหลักฐานโดยตรงเพียงเล็กน้อยที่แสดงว่า กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศสนับสนุนสิทธิการแบ่งแยกดินแดนที่กล่าวถึง แต่กิจกรรมในปัจจุบันจะต้องมองไปที่การปฏิบัติตัวของรัฐในช่วงทศวรรษก่อน ซึ่งดูจะบ่งชี้ถึงการเกิดขึ้นของสิทธิในการแยกตัวออกที่ได้รับการยอมรับภายใต้สถานการณ์บางสถานการณ์

ตัวอย่างของสิทธิในการกำหนดใจตนเอง ที่สามารถบังคับใช้ได้ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากประเทศระหว่างประเทศ และผลจากการล้ม塌ลายของสหภาพโซเวียตและยูโกสลาเวียเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน นอกจากนี้ ปฏิกริยาตอบสนองของนานาชาติต่อความพยายามในการแบ่งแยกดินแดนภายใต้บริบทของการยกเลิกระบบอาณานิคมในเอเชียและติมอร์ตะวันออก และปัญหาภัยนอกจากบริบทของการล้มเลิกระบบอาณานิคม เช่น กรณีของสหภาพโซเวียต และยูโกสลาเวียเดิม ประเด็นที่ควรพิจารณาจากกรณีเหล่านี้ก็คือ ความสำเร็จในการเรียกร้องการแบ่งแยกดินแดนเกิดขึ้นได้ จากการตอบสนองของประเทศระหว่างประเทศในการยอมรับสิทธิดังกล่าว ดังตัวอย่างของการเคลื่อนไหวของบุนการแบ่งแยกดินแดน

ในติมอร์ตะวันออก สหภาพโซเวียต และยูโกสลาเวีย ที่มุ่งเน้นไปที่ประพฤติของรัฐเดิม และประเด็นเหล่านี้อาจถูกกลັກກາລຍເປັນກູ້ມາຍຈາກສິດປະເພດທີ່ຈະມີຄວາມຮ່ວມມືຕະຫຼາດໃນອານຸມາດ

ສຶກ

ສຶກໃນการกำหนดใจตนเอง เป็นแนวคิดທີ່ເຊື່ອວ່າປະຊາຊາດມີອະນຸຍາດໃນการຕັດສິນໃຈໃນການເລືອກສ່ານະທາງການເນື່ອງຂອງຕົນ ຊຶ່ງແຮກເຮີມໃຫ້ໃນບົນຫທອງປັ້ງປຸງຫາອາພານິຄົມ ສໍາຮັບສ່ານະທາງກູ້ມາຍຂອງສຶກໃນການกำหนดใจตนเองໃນບົນຫທັດກລ່າວ ໄດ້ຮັບກາຍຍອມຮັບວ່າເປັນກູ້ມາຍຈາກສິດປະເພດທີ່ຈະມີຄວາມຮ່ວມມືຕະຫຼາດ (Jus cogens) ທີ່ມີລັກຂະນະເປັນການຜູກພັນໂດຍທົ່ວໄປ (Erga omnes)

ສຶກໃນการกำหนดใจตนเองໄດ້ປາກກູ້ອູ້ໃນຕາມສຳເນົາຮ່ວມມືຕະຫຼາດຢ່າງດັວຍກັນ ແລະຕ່ອມໄດ້ຄູກນຳໄປໃຫ້ໃນການສືບສັນຕະພົບ ທີ່ໄມ້ໃຊ້ແກ່ເພີ່ມການໃຫ້ເອກຮາຊ ແກ້ດິນແດນອາພານິຄົມເທົ່ານັ້ນ ສຶກໃນการกำหนดใจตนເອງຍັງຄູກໃຫ້ໃນປັ້ງປຸງຫາສຶກ ມານຸ່ມຍໜ່ານ ເຊັ່ນໃນການເຮັດວຽກຮ່ວມມືຕະຫຼາດໃນການกำหนดใจตนເອງຂອງໜີ້ເນື່ອງດັ່ງເດີມ ຊຶ່ງສຶກເຊັ່ນນີ້ເປັນປະເທິດທີ່ໄດ້ຮັບກາຍຍອມຮັບໃນທາງກູ້ມາຍຮ່ວມມືຕະຫຼາດ ປະເທດອັກດ້ວຍ

ຫົ່ວ່າ ທີ່ມາ :

ຈຸດສານນີ້ຕັດຕອນຈາກວິທານິພົນຮົງ ຜັນຖາມຕາ ເມຈາ, ປັ້ງປຸງຫາແລະ ອຸ່ກາງວ່າດ້ວຍສຶກໃນການกำหนดใจตนເອງຂອງໜີ້ເນື່ອງດັ່ງເດີມ. ວິທານິພົນຮົງ ນິຕິສາສຕ່ຽມຫາບັນຫິດ ສາຂາວິຊານິຕິສາສຕ່ຽມ ຄະນະນິຕິສາສຕ່ຽມ ຈຸພາລົງກຣົ້ນ ມາວິທາຍາລັ້ຍ, 2551

จังอรอต

- ¹ นิติ สุวรรณทัต, “การต่อสู้ของคนพื้นเมืองดั้งเดิม” [Online] Available from:<http://www.biothai.net/news/view.php?id=1310> [4/8/2550].
- ² Thomas D. Musgrave, **Self-Determination and National Minority**, (London: Oxford University Press, 1997), p. 13.
- ³ Ibid.
- ⁴ Ray Stannard and William E Dodd (eds), **The New Democracy: Presidential Massages, Address and Others Papers** (1926), p. 389.
- ⁵ อัครวุฒิ หรรษ์รัศ, “การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองและสภาพแส่มี่อนอาณาจักร” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัยชุมพลกรรณ์ มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 11.
- ⁶ James Crawford, **The Creation of State in International Law** (Oxford: Clarendon Press, 1979), p. 97.
- ⁷ อัครวุฒิ หรรษ์รัศ, “การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองและสภาพแส่มี่อนอาณาจักร,” หน้า 19.
- ⁸ Kristina Roepstorff, **Self-Determination of Indigenous Peoples within the Human Rights Context: A Right to Autonomy?** (Kenya), p. 7.
- ⁹ John Locke, **Second Treaties of Government**, (Davidson 1982).
- ¹⁰ Antonio Cassese, **Self-Determination of Peoples: A Legal Reappraisal**, (Cambridge 1995).
- ¹¹ The Universal Declaration of Human Rights provides that “the will of the people shall be the basis of the authority of government.” Universal Declaration of Human Rights, G.A. Res. 217A (III) (1948), Art 21; The International Covenant of Civil

and Political Rights (ICCPR), in force Mar.23. 1976, 999 U.N.T.S. 171, Art 1; The International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR), in force Jan. 3, 1976, 999 U.N.T.S. 3, Art 1.

¹² ICCPR, Art.1; ICESCR, Art 1; see also Karen Parker & Lyn Neylon, **Jus Cogens: Compelling the Law of Human Rights**, 12 Hastings Int. & Comp. L. Rev. 411, 440 (1989), drawing on discussion of the right to self-determination in A. Critescu, The Right to Self-determination, U.N. Document. E/CN.4/Sub.2/404 /Rev.1, U.N. Sales No. E.80.XIV.3 (1980) and H. Gros Espiell, The Right to Self-Determination, U.N. Document. E/CN. Sub.2/405/Rev.1, U.N. Sales No. E.79. XIV. 5 (1980).

¹³ Karen Parker. **Understand Self-Determination: The Basic**. <http://130.94.183.89/parker/selfdet.html>, {8/10/2551}.

¹⁴ Western Sahara Case, 1975 International Court of Justice 12, 31.

¹⁵ “Self-Determination: A Case for Tibet,” [Online] Available from: <http://tibetsites.blogspot.com/2008/06/self-determination-case-for-tibet.html> [1/7/2551].

¹⁶ Thomas D. Musgrave, **Self-Determination and National Minority**, p. 2.

¹⁷ Antonio Cassese, **Self-Determination of Peoples: A Legal Reappraisal**, (Cambridge 1995). p. 14. and Falk, Richard. “Revisiting the Right of Self-Determination” in: ibid., Human Rights Horizons. **The Pursuit of Justice in a Globalizing World**, (New York 2000), p. 106.

¹⁸ The Charter of the United Nations was adopted in 1945 by the former League of Nations.

- ¹⁹ Richard Falk, **Revisiting the Right of Self-Determination**, p. 16.
- ²⁰ Charter of the United Nations, Article 1 (2).
- ²¹ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ หน่วยที่ 1-6 (กรุงเทพ: รุ่งศิลปการพิมพ์ (1977) จำกัด, 2528), น. 154.
- ²² Kristina Roepstorff, **Self-Determination of Indigenous Peoples within the Human Rights Context: A Right to Autonomy?**, p. 10.
- ²³ Richard Falk, (2000); see also: Tomuschat, Christian. **Modern Law of Self-Determination**, (Dordrecht 1993).
- ²⁴ Paragraph 2 (Declaration on the Granting of Independence to Colonial People) Resolution 1514 (xv)
- ²⁵ Allan Rosas, “Internal Self-Determination,” in: Tomuschat, Christian (ed.), **Modern Law of Self-Determination**, (Dordrecht 1993), p. 226.
- ²⁶ Robert McCorquodale, “Human Rights and Self-Determination,” in: Sellers, Mortimer (ed.), **The New World Order. Sovereignty, Human Rights, and the Self-Determination of Peoples**, (Oxford 1996), p. 19.
- ²⁷ Robert McCorquodale, “Human Rights and Self-Determination” in: Sellers, Mortimer (ed.), p. 21.
- ²⁸ Hannum Horst, **Autonomy, Sovereignty, and Self-Determination. The Accommodation of Conflicting Rights**, (Philadelphia 1990), p. 11.
- ²⁹ Rhona Smith, “The Right to self-determination,” in: ibid., Textbook on International Human Rights, (Oxford 2003), p. 265.
- ³⁰ P. R. Ghandi, **International Human Rights Documents**, (Oxford 2002).

- ³¹ Robert McCorquodale, “Human Rights and Self-Determination,” in: Sellers, Mortimer (ed.), p. 14.
- ³² ICCPR General Comments 12, para.1.
- ³³ Kristina Roepstorff, **Self-Determination of Indigenous Peoples within the Human Rights Context: A Right to Autonomy?**, p. 13.
- ³⁴ Resolution A/RES/44/22
- ³⁵ Resolution A/RES/41/6
- ³⁶ Gudmundur Alfredsson, “The Right of Self-Determination and Indigenous Peoples,” in: Tomuschat, Christian (ed.), **Modern Law of Self-Determination**, (Dordrecht 1993), p. 50.
- ³⁷ Thomas D. Musgrave, **Self-Determination and National Minority**, pp. 62-66.
- ³⁸ Ibid., pp. 66-69.
- ³⁹ ICCPR, article 1, article 27.
- ⁴⁰ อุตุนศ์ สินธิพงศ์, **สิทธิมนุษยชน** (กรุงเทพฯ: วิญญาณ, 2548), หน้า 109.
- ⁴¹ James Crawford, **The Creation of State in International Law** (Oxford: Clarendon Press, 1979), p. 97.
- ⁴² Ibid. pp. 102-108.
- ⁴³ Thomas D. Musgrave, **Self-Determination and National Minority**, pp. 92-101.
- ⁴⁴ Ibid., pp. 91-96.
- ⁴⁵ Thomas D. Musgrave, **Self-Determination and National Minority**, pp. 102-108.
- ⁴⁶ อัครวุฒิ หรรษรัศ, “การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างสิทธิในการกำหนดอนาคตตนเองและสภาพแวดล้อมอาณาจักร,” หน้า 43.
- ⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 44.
- ⁴⁸ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่าง

ประเภท หน่วยที่ 1-6, หน้า 35.

⁴⁹ อัครวุฒิ หริรัญรักษ์, อ้างแล้ว, หน้า 41.

⁵⁰ Umozurik Oji Umozurike, **Self-determination in International Law** (Hamden, CT: The Shoe String Press, Inc, 1972), p. 189.

⁵¹ James Crawford, **The Creation of States in International Law** (Oxford: Clarendon Press, 1979), p 97.

⁵² Edward A Laing, “The Norm of Self-determination, 1941-1991” California Western International Law Journal, no. 22 (1992).

⁵³ Ibid., pp. 102-108.

⁵⁴ อัครวุฒิ หริรัญรักษ์, อ้างแล้ว, หน้า 43.

⁵⁵ the Discussion on the Declaration on Friendly Relations at Section I.

⁵⁶ Declaration on Friendly Relations, at para. 4.

⁵⁷ Example para. 7 of the Declaration on Friendly Relations, at para. 4.

⁵⁸ Judgement of the Supreme Court of Canada,

⁵⁹ Ibid.

.....

ท้ายเล่ม

ในสถานการณ์ที่มีความพยายามในการเปิดกระบวนการสันติภาพ ที่นิ่งในภาคใต้นั้น สิ่งที่อาจจะต้องคิดคู่กันในเรื่องนี้ก็คือ แนวคิดในเรื่องของ “การกำหนดใจตนเอง” (Self Determination) เพราะเป็นเรื่องที่ไม่เรียนรู้ไม่ได้แล้ว!

แนวคิดนี้นอกจากจะเป็นเหมือนการรับเจ้าหน้าที่หน่วยงาน ความมั่นคงไทยแล้ว คงต้องยอมรับว่าแนวคิดดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่สำหรับ รัฐบาลและประชาชนไทยไม่แตกต่างกันด้วย สภาพเห็นนี้ทำให้เราต้องเรียนรู้ กับแนวคิดนี้ให้มากขึ้น เพราะไม่เพียงแต่แนวคิดในเรื่องของการกำหนดใจตนเอง เป็นเรื่องใหม่เท่านั้น หากแต่ยังมีกรอบคิด รายละเอียด และผลผูกพันทางกฎหมายกำกับไว้ด้วย

จุลสารเล่มนี้โดยตีพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว และหมดลงอย่างรวดเร็ว และ เป็นเล่มที่ในฐานะบรรณาธิการแล้ว ผมได้แนะนำให้หลาย ๆ คนอ่าน เพราะ เป็นเรื่องที่เราต้องเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นเมื่อมีโอกาสเหมาะสม โครงการ ความมั่นคงศึกษาจึงได้ตัดสินใจที่จะตีพิมพ์เนื้อหาในจุลสารเล่มนี้อีกครั้ง เพื่อจะให้มากขึ้น หัวข้อนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากแก่เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง

ฉะนั้นจึงอยากขอเชิญชวนให้ท่านหัน注意力 โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับ งานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ทดลองอ่านจุลสารเล่มนี้ และอ่าน คู่ขานกับจุลสารเล่ม “สันติเสนา” ซึ่งเป็นเล่มที่ว่าด้วยการเจรจาทักษ์ ผู้ก่อความไม่สงบ

โครงการความมั่นคงศึกษา

